

ТЕКСТИЛЕЦ

Весник на работните луѓе на текстилната и кожарска индустрија на Штип и на Источниот Регион

Бр. 3 | септември 2020 година | Бесплатен примерок

РАБОТНИЧКИ ПРАВА ВО ВРЕМЕ НА КОРОНА КОРОНА ПРАВА

20 стр.

Светот дури и несвесно,
не знаејќи вреска за култура

6 стр.

Убаво е да се биде гласен,
но уште подобро е да се биде слушнат

12 стр.

„Синдикатот е учење
кое го понесуваш од дома“

23 стр.

Како поминува времето
и опасноста расте,
скептичноста исчезнува

ВАРИОЛА ВЕРА – ЦРНАТА ДАМА – ХАЌИОЛА

Автор на текстот: Ивана Грозданова

Пропустите во системското вакцинирање и зголемениот тренд за невакцинирање ја направиле Југославија ранлива територија за овој вирус, па така првите заведени случаи на Вариола вера се на почетокот на месецот март во селата Ораховац, Ратковац и Баковци, каде што се прогласува вонредна состојба.

Вариола вера, или помеѓу народот позната како голема сипаница, е вирус кој пред речиси половина век на бившите југословенски простори беше причината поради која се прогласи епидемија. За овој вирус можеме да кажеме дека има две форми, лесна и тешка. Лесната клиничка слика има 1% смртност, додека кај потешката клиничка слика смртноста се движи од 20 до 40% и се одвива во 2 фази: првата фаза која трае 3-4 дена се карактеризира со симптоми на токсично труење, покачена температура, малаксаност, главоболка, повраќање, а втората фаза започнува со пад на температурата и појава на осип кои подоцна преминуваат во гнојанки, почнувајќи од устата кон главата, рацете, stomакот, нозете кои остануваат како трајни белези на телото по завршувањето на болеста.

Иако за епидемијата од Вариола вера во Југославија започнува да се зборува некаде на средината на март 1972 година, вирусот во земјата е внесен речиси цел месец претходно. Светската здравствена организација испраќала апели до сите држави да се намалат патувањата на Блискиот Исток една година наназад, каде што било забележано ширење на оваа болест и при заминување во овие подрачја вакцинацијата станала задолжителна. Ваквите препораки не биле доволно слушнати, па така Ибрахим Хоти кој после вакцинација во Скопје, каде што не била утврдена нејзината успешност, заминал на аџилак, а по враќањето од таму на 14 февруари, во селото Дамјан каде што се видел со сите роднини и пријатели, Ибрахим Хоти почувствувал малаксаност и потешкотии. Нив ги препишал на патувањето со автобус, додека лесното поминување на болеста се препишува на неговата претходна вакцинација. Ибрахим немал понатамошни

Вакцинација со „пиштол“ / архивска фотографија

компликации и затоа вирусот не бил откриен веднаш.

Пропустите во системското вакцинирање и зголемениот тренд за невакцинирање ја направиле Југославија ранлива територија за овој вирус, па така првите заведени случаи на Вариола вера се на почетокот на месецот март во селата Ораховац, Ратковац и Баковци, каде што се прогласува вонредна состојба. Овие територии се затвораат за патување, јавните собири се забрануваат и се започнува веднаш со итна вакцинација праќајќи медицински екипи од цела Југославија. На оваа територија работеле околу 70 здравствени тимови со цел спречување на понатамошното ширење на болеста. Имињата на медицинските лица кои одбиле или избегале од загрозените подрачја биле објавени и суспендирани од

работа, па тие подлегнале на јавно обелоденување и јавен срам. Најпрво се вакцинирале здравствените работници, а потоа сите останати, додека вакцини пристигнувале од повеќе пријателски земји.

Со веста за појавата на Вариола вера во државата се открива дека лице кои починало на трауматолошкото одделение во првата хируршка клиника во Белград кое било заведено како починато од ретка реакција на пеницилин, всушност починало од Вариола вера. Лицето најпрво било примено во одделението за кожни болести во Чачак, исто така два дена лежело и на кожното одделение во Белград. Ова лице било во контакт со лице кое починало до Вариола вера и нејасните околности под кои починало ги потврдиле сомнежите дека се работи за вирусот. Кај Латиф Мумџиќ е

констатирана ретка реакција на пеницилин, на што посведочиле и медицински студенти, а по починување на лицето, семејството одбило обдукција и си го зеле телото за закоп. Откако се утврдило дека станува збор за Вариола вера, целата болница во Белград ја ставиле под карантин, како и во Чачак и Нови Сад. На сите медиуми се пуштиле апели за сите лица кои тој ден биле во автобусите во кои се возел починатиот, местата што ги посетил или биле во болницата од периодот кога тој е примен, да се јават веднаш за вакцинирање и преглед. Со овој случај Белград, Чачак и Нови Пазар стануваат нови потенцијални жаришта во Југославија и веднаш се започнува со брза и итна вакцинација.

Една од олеснителните околности може да се каже дека е фатот што граѓаните биле

опаднала од стравот дека вирусот можел да се пренесе и преку стоката, иако голем дел од експертите објаснувале дека единствен начин тој да се пренесе преку предмети е преку болничките чаршафи врз кои биле третирани заболени. На Македонија и Словенија кои имале забрани за размена на стоки со загрозените подрачја им било наложено да ја прекинат оваа забрана. Карантинот во кој биле ставени цели села и на кои им било наложено да го намалат движењето на минимум се одразил и врз земјоделието, па така со соработка на синдикатот, Црвениот крст и организираниите фондови се труделе да им се помогне на овие жители. Синдикатот повикувал на обезбедување на услови за непречена работа како и да се одговори на сите потреби

на работниците. Во местата кои биле под карантин каде што здравствените работници забележале недостиг на витамини државата испраќала помош во вид на овошје, додека учениците кои биле во карантин добиле парична помош.

Некаде на средината на април ситуацијата во загрозените места почнала да се стабилизира, бројот на оздравени бил поголем од новозаболени и речиси целото граѓанство било вакцинирано. Во зависност од територијата мерките почнале да се олабавуваат постепено, но разгласот за почитување на препораките и темелното миење раце останале заедно со забраната за собири. Можело да се патува само доколку се поседува „жолт пасош“, односно потврда за успешна вакцинација. Биле вакцинирани

и сите лица кои во тој момент се нашле на загрозените места, без разлика од каде се и како се нашле таму. Резистенција за вакцинирање речиси и да немало. Кога веќе ситуацијата почнала да се стишува, јавното обвинителство објавило дека ќе ја истражи причината и начинот како се донел и пренел вирусот во Југославија и доколку има основа за кривична одговорност ќе поведе постапка, а воедно се повела и постапка против сите кои не ја почитувале мерката за забрана на собири.

Некаде во средината на мај се прогласува крај на епидемијата во Југославија, а Светската здравствена организација ѝ оддава признание на Југославија за успешно справување со ситуацијата, не дозволувајќи вирусот да се прошири надвор од границите. Во

текот на епидемијата се заразиле 175 лица, од кои 35 починале, за кои се тврди дека се лица кои не биле вакцинирани и кои имале и други потешки болести. Денес овој вирус се смета за искоренет и вакцинацијата е укината, постои само како примерок во лабораториите.

Можеме да кажеме дека во оваа битка Југославија има оружје со голема сила, а тоа е ваксината која спасила многу потенцијални жртви, нешто што ние денес не го поседуваме и што доведе до прераснување од епидемија во пандемија. Она што денес нам ни останува како алатка за борба против корона вирусот е почитување на мерките, миење раце, носење маски и држење дистанца и треба да ги искористиме со цел да се зачуваме сите.

Вакцинација против Вариола Вера / архивска фотографија

ИНТЕРВЈУ

Интервјуто го водеше: Гласен Текстилец

ТОВАРОТ И ПРЕДИЗВИЦИТЕ ТРЕБА И МОРА ДА ГИ ПОДНЕСЕМЕ СИТЕ ЗАЕДНО, ЗАТОА ШТО БОРБАТА ДА СОЗДАДЕМЕ ПОДОБРО ОПШТЕСТВО ЗА СИТЕ, ТРЕБА ДА Е РЕЗУЛТАТ НА ЗАЕДНИЧКА АКЦИЈА НА СИТЕ ИНСТИТУЦИИ.

Пандемијата е новитет за сите нас и на некој начин сите бевме затечени со новата ситуација која имаше голем импакт врз работничката класа. Во која фаза во справување со економските последици од истата бевте вклучени од страна на владата и дали верувате дека тоа се случи во вистинското време?

Во услови на здравствена криза, социјалниот дијалог овозможи вклученост на ССМ во креирањето на мерките и активностите за одржување на економското и општественото функционирање на државата. Притоа основна цел на дејствувањето на ССМ беше да се задржат работните места и ниту еден работник да не остане без егзистенција за себе и своето семејство. Задача на сите општествени чинители е во овие сложени услови е да се вклучат сите субјекти во државата за да се обезбеди нејзиното функционирање и притоа не смее да се дозволи негативните последици од здравствената криза да ги почувствуваат само работниците и нивните семејства. Товарот и предизвиците треба и мора да ги поднесеме сите заедно, затоа што борбата да создадеме подобро општество за сите, треба да е резултат на заедничка акција на сите институции.

Се донесоа 3 сета на мерки за помош на приватниот сектор од страна на државата, првиот сет можеме да кажеме дека беше повеќе ориентиран кон работодавачите, додека третиот се пренасочи кон работниците и граѓаните. Дали имаше мерки предложени од ваша страна, кои не беа прифатени од државата и кои се тие?

За ССМ, заштитата на работничките и човековите права се приоритет, па многу активности преземени пред почетокот на здравствената криза, а се во насока на унапредување на работничките права, беа стопирани поради приоритетите кои ги наметна здравствената криза. Носметаме дека е време да се продолжат затоа што се нераскинлив дел од целокупниот ангажман за демократизација на државата и почитување на правата на сите без дискриминација.

Во оваа смисла голем дел од нашите барања се во завршна фаза на реализација, а се залагаме за:

1. Продолжување на поддршката на Владата на стопанството со приоритет на задржување на работните места и исплата на платата на вработените.
2. Поефикасна грижа и заштита за граѓаните од последиците од заразната болест

Дарко Димовски

претседател на Сојузот на синдикати во Република Северна Македонија

со посебен акцент на ранливите категории на населението.

3. Спроведување на ефикасен образовен процес со целосна заштита на здравјето на децата и младите кои се нашата иднина.

4. Унапредување на јавниот здравствен систем согласно светските тенденции и достигнувања.

5. Донесување на нов Закон за работни односи, како и потпишување на општите колективни договори за јавен и приватен сектор.

6. Воведување на повеќе услови за пензионирање во Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

7. Зголемување на минималната плата

8. Заштита на работниците кои се заболени, во изолација или самоизолација поради КОВИД -19.

Денес немаме рестриктивни мерки како што е полициски час, затворање на кафулиња и така натаму, после бмесеци пандемија дали можете да кажете која од мерките најповолно влијаеше врз работничката класа и која

мерка не ги даде очекуваните резултати?

Државата обезбеди начин по пат на издавање на потврди за движење за извршување на деловните потфати на компаниите и за време на полициски час и слични ограничувања до кои дојде поради здравствената криза. За тоа каков ефект во сузбивањето на заразата дадоа мерките – полициски час и затворањето на кафулињата можат да дадат само надлежните компетентни институции во државата (комисијата за сузбивање на заразни болести и сл.).

Кои се вашите идни планови и предлози со оглед на тоа дека наесен го очекуваме и вториот бран?

Здравите и безбедни услови за работа се претпоставка без која нема продуктивно и посветено работење на работниците. Будно ќе ја следиме состојбата и остварувањето на правата на работниците, реакциите на ССМ ќе зависат од динамиката на реализација

на досега договорените активности на социјалните партнери за обезбедување на egzистенцијална сигурност на работниците и нивните семејства и секако состојбата која ќе се наметне како резултат на здравствениот предизвик од корона вирусот. Во секој случај наш таргет се работниците и граѓаните односно заштитата на работничките и човековите права за сите без дискриминација.

Навлезени во втората половина од 2020 година, со што повеќето работници го имаат исполнето условот за право на регрес, дали сте запознати каков е трендот на исплата на истиот во споредба со претходната година?

Очекуваме работодавачите да ја исполнат обврската која произлегува од договор потпишан од двете страни во добра волја и по пат на социјален дијалог. Работодавачите се должни да го исплатат регресот до крајот на годината, а според податоците во нашите служби немаме обраќања на членови на ССМ за неисполнување на оваа обврска. Дилемата повторно се јавува кога се работи за работници кои не се синдикално организирани. Обраќањата до ССМ за неисплата на регрес за годишен одмор најчесто се од нив. Нашите служби ги упатуваат овие работници да ги пријавуваат неправилностите во ДИТ или да се водат судски постапки за заштита на правата.

Голем дел од фирмите ги искористија мерките од страна за државата за помош на приватниот сектор, но дел од тие фирми не ги исплатиле минималните плати за кои добија финанси. Кој е ставот на ССМ по јавното објавување на имињата на фирмите и дали веќе имате некои акции кои ќе ги преземете како ССМ?

Веднаш по нашите сознанија дека некои работодавачи финансиските средства за помош на платата на работниците дадени од државата не им ги исплатуваат на работниците во целост, ССМ реагираше и бараше средствата да се исплатуваат директно на сметка на работниците. Исто така баравме одговорност од компаниите кои не им ги исплатиле финансиските средства на работниците. За исплатата на финансиската помош од државата директно

„Многу е тешко да преговараш со газди кои мислат дека се над вработените и дека ние работниците сме робови за нив. Затоа апелирам до цел невладин сектор да ни се приклучат и да ги вратиме правата кои беа изгубени изминативе години“

на сметка на работниците се залагаме и понатаму и од тоа не отстапуваме. Согласно нашите барања и укажувања, беа објавени јавно и називите на компаниите кои ги злоупотребија средствата, а и во иднина остануваме посветено да работиме, сите работници да бидат информирани за работодавачите кои не ги почитуваат законите и колективните договори, за да имаат целосна слика при промена на својата работа, аплицирање за работа кај тие работодавачи и сл.

Една од светлите страни, ако така можеме да кажеме, во целата ситуација е дека повеќето синдикални организации и здруженија се сплотија и поднесоа барања до Владата за заштита на работниците и сиромашните. Колку од овие барања беа прифатени и дали ваквиот солидарен настап е попродуктивен и ќе го практикувате и во иднина?

Синдикалниот плурализам е европска и светска синдикална заложба. ССМ е иницијатор на средби и заедничко дејствување и постапување со другите синдикати во државата. Солидарноста и заедништвото во дејствувањето на синдикатите секогаш обезбедувале ефикасност во заштитата на работничките права. Заедничка заложба на синдикатите од почетокот на здравствената криза беше задржување на работните места

и одржување на деловните потфати, обезбедување на државна помош за исплата на платата на работниците, да не се суспендира Законот за работните односи, одлагање на стечајните постапки, одлагање на кредитите и извршувањата и сл.

Жариштата на корона вирусот во источниот дел од државата беа текстилни фабрики во кои ССМ има свои синдикати. Кои беа конкретните акции на претседателите на тие синдикати со појавата на позитивни случаи и дали непочитувањето на препораките во целост доведе до тоа овие фабрики да станат жаришта?

Работниците, синдикалните претставници и претставниците на работниците за БЗР од компаниите во соработка со синдикатите и ССМ ги преземаа сите мерки за целосна безбедност и заштита на животот и здравјето на работниците. Реагиравме и го информиравме ДИТ, здравствениот инспекторат и другите надлежни служби секогаш кога мерките и препораките за заштита од КОВИД-19 не беа почитувани.

Сведоци сме на протести и револт на вработените во „Баргала“ каде што вие имате свој синдикат, а ова не е првпат овие работници да излезат во кругот на фабриката како знак на незадоволство, но е

првпат во последните години работниците и работничките во текстилната индустрија, заедно со вас, претседателот на СТКЧР и Кристина Ампева од „Гласен Текстилец“, да преговараат за своите права. Дали ова е еден пример кој треба да се следи и понатаму, самите работници да преговараат за своите права? Како вие ги коментирате случувањата во оваа фабрика и што работниците треба да очекуваат?

Претседателите на ССМ и СТКЧ од почетокот на здравствената криза континуирано беа во контакт со претставниците на менаџментот и работниците во АД „Баргала“ и претставникот на „Гласен Текстилец“. Преговорите доведоа до потпишување на спогодба со менаџментот за динамика на исплата на заостанатите плати на работниците и договор за зголемување на платата на работниците. Оваа соработка е пример како треба да се дејствува за заштита на работничките права. Соработката е доказ повеќе дека синдикално организирани работници се поинформирани и поспособни да ги бранат, заштитуваат и унапредуваат своите права. Силата на синдикатот е во бројноста и оспособеноста на членството.

На социјалните мрежи актуелна е средбата која ја имавте со премиерот Зоран Заев, може ли да ни кажете нешто повеќе за тоа, дали се договорија конкретни чекори и мерки и што работниците може да очекуваат од неа?

На 7 септември оваа година имавме средба со премиерот и дел од ресорните министри. Средбата беше конструктивна и пријателска. ССМ директно ги истакна своите барања и заложби до новата Влада на државата. Премиерот во своето излагање на средбата истакна дека голем дел од барањата и заложбите се заеднички. Очекуваме посветена, сериозна соработка и социјален дијалог од кој ќе произлезат конкретни решенија за реализација на нашите барања кои се во насока на подобрување на работничките права.

„НИЕ РАБОТНИЦИТЕ МОЛЧИМЕ, ШТО ДА ПРАВИМЕ СЕГА ВО ОВАА СИТУАЦИЈА, ЗДРАВЈЕТО Е ПРЕД СЕ“

Автор на текстот: Ивана Грозданова

Додека се будевме во нашето претходно нормално, многу далеку од нас, дури во Кина нешто се случува. Се појавил нов вирус за кој никој ништо не знае точно за што се работи, ниту лекарите ниту експертите, но не е ни толку важно, бидејќи не е ни толку страшно, ниту пак може нам да ни се случи. Сепак дојде, од Италија преку Кина, со неколку патувања се појави и кај нас. Непријатни беа сликите и снимките кои почнаа да кружат од Италија, која толку брзо стана жариште на овој вирус. Луѓе умираа, старосната граница речиси и да се изгуби, процентот на смртност растеше. Лек? Немаше. И одеднаш - бум! Се затворија локалите, обложувалниците, се забрани движењето во група, на прославите и собирањата им дојде крајот. Полициски час, вонредна состојба. Сите дома, во продавница само кога е неопходно, да обезбедиме залихи за денес вратиме пак утре дента. Здравјето! Тоа стана центарот на нашите животи, да се заштитиме себеси и да ги заштитиме нашите најблиски, да се зачуваме. Телефоните свонеа, секојдневно се проверувавме меѓусебе и секогаш се прашувавме едни со други: „Како си?“ Тешки денови на неизвесност и страв.

Полицискиот час заврши, локалите се отворија, вонредната состојба заврши, но вирусот остана. Стравувајќи едни за други, ние ги прашавме и нашите текстилки како се тие, како е позади машината додека трае оваа неизвесност, како е во околината и дали некој се грижи за нив. Бидејќи кога сите седеа во своите домови, кога сите се затворивме во стравот и незнаењето, без ниту еден индикатор што после ова или дали воопшто ќе има после ова, тие одеа на работа, со работни дозволи полицискиот час неретко го поминуваа шиејќи и тоа во саботи, возејќи се во автобуските една до друга. Тие се плашеа на работа, допирајќи се една со друга во автобусите, подавајќи си ги парчињата текстил од рака на рака, делејќи еден тоалет, со ограничени

хигиенски средства.

„На почетокот додека не беше кај нас, туку во соседството и се плашевме и не, бидејќи си велевме кај нас нема да дојде, ние сме далеку, а имаше и такви кои не веруваат во тоа“ - ни раскажуваат нашите пријателки. Освен дезинфекциски средства поставени на влезот на погонот и обезбедување на маски, позначајни мерки и немало, превозот останал ист, кујните (барем онаму каде што има) останале со истите навики. „Во почетокот немаше инспекција, но работодавачот беше свесен за ситуацијата и ни одржа состанок на сите, ги презема сите мерки што беа донесени од владата“. Другите пак имале друго искуство, тие велат: „Кога започна сè немаше никакви мерки, можеби една недела имаше средство за дезинфекција, а потоа ништо. Од препораките само маски се носат. Немаше никакви мерки, па затоа за една недела пола смена се зарази. Кантината продолжи да си работи по старо, немаше промени во смените, во паузите“. Додека надлежните повикувале на запазување на хигиената и одржување на дистанца, повикувале и на прекувремена работа.

Дури ниту во саботите не беа поштедени, работата не можеа да ја однесат дома и затоа тие секој ден и покрај стравот од овој вирус времето го поминуваа на машината, без можност за намалување на контактите со останатите колеги. „Не беше толку лесно“ - велат тие - „сите зборуваа за тоа, ништо не се знаеше, стравувавме за себе, за работните места, за најблиските, и да не беше страшно за нас, сепак имавме дома постари луѓе за кои се зборуваше дека се најзагрозени. Никој не сака да го однесе вирусот дома, а контактот не можеш да го намалиш, фабриките не се блиску, оние кои можеа одеа пеш, некои доаѓаа со свој превоз, но сепак големиот дел остана во автобусите, немаше никакви промени околу превозот, во кантините за јадење сè беше како порано, паузите ни беа исти. Во автобусите вработените

беа како сардини. Полицијата само ги набљудуваше и ништо не преземаше“ - ни раскажа една текстилка, но и останатите немаа многу поразлични коментари: „На почетокот немаше промени во превозот, сè до првиот позитивен случај, дури тогаш се намали бројот на луѓето во автобусите. После каква и да е заштита на работа, во автобусите сме како добиток, цабе е сè. Автобусите со кои се возиме се патнички и максимумот е 100 лица, и кога се намали капацитетот на 50 лица максимум да се возат во автобус, пак немаше дистанца, но и тоа траеше две недели. Барем кај нас нема ниту еден случај, со тоа се тешевме и будно ги следевме пресовите на министерот на здравство, најважно ни беше да слушнеме дали ‘чумата’ дошла и во нашиот град“ - ни раскажуваат тие за деновите кога надежта им станала најголема пријателка.

„Откажи кај нас конкретно немаше, но намалени плати имало и ќе има, ама се вадат работодавачите со пандемијата, а ние работниците молчимо, што да правиме сега во оваа ситуација, здравјето е пред сè“. Работниците и работничките се плашат за својата егзистенција, се зборува за спогодбени откази, за непродолжување на договори и сето тоа ја прави ситуацијата уште потешка, бидејќи тоа е реалноста, и пред пандемијата се соочувале со понуди за потпишување на бланко листови. „Една моја пријателка, текстилка како и јас, која остана дома користејќи ги мерките, од фабриката каде што работи секој ден и донесуваа работа дома, но и покрај тоа платата ѝ беше намалена, па таа добиваше 9000 денари со изговор дека останатиот дел е за придонеси“ - раскажува нашата пријателка. „Кај нас работата се зголеми, воопшто не беше тренд во нашата фабрика да се работи во сабота и за време на празници, но оваа година се случи и тоа, шиевме маски и ја работевме секоја сабота, дури и празниците, секако ништо од тоа не беше платено, напротив платите паднаа поради оние кои ги користеа мерките и седеа

дома“ - си ја кажува маката текстилката, но искуството на друга не е многу различно:

„Немаше никаква заштита, претераа со работа во саботи, со прекувремени часови, работевме за време на полициски час со изминати дозволи, сè само за да се заврши работата. Ние сме како добиток во автобусите“,

додека една ни раскажа за нејзината пријателка: „Мојата пријателка што работи во другата конфекција, каде не се носат маски, не се почитуваат мерки, таму набргу половина конфекција се зарази, но кај позитивните случаи кои имале боледување од матичен лекар за дополнителни 10 дена им било забрането да ги користат и ако ги земат ќе им следува отказ“. На маките и притисокот сепак им нема крај, знаете онаму каде што има страв, разумот и правдата не владеат:

„Има и намалување на плати и закани за отпуштање на работници како божем немале побарувачка од купувачите, раскинување на договори со странски инвеститори“.

За инспекциите не е познато колку и дали доаѓале, бидејќи голем дел од работниците и не ги виделе, но сепак оставаат простор дека можеби се случило такво нешто во другата смена. „Јас не сум видела никакви инспекции, иако тие најавуваа дека ќе дојдат и мора да ги носиме маските бидејќи ќе нè казнат“. Сепак инспекциите и не се само мит, еве што вели друга текстилка: „Инспекциите ги немаше многу, освен еднаш двајца од 2 м од вратата погледнаа едно 2 минути и си излегоа. Во толкав погон од вратата може да се видат само тие на првите машини“.

Но најстрашни се оние денови кога вирусот се појави во фирмата, проговорија и за тоа оние чии колешки, па и самите тие беа позитивни. „Атмосферата беше напната, само за тоа се зборуваше. Сите со негативни мисли, нема доволно услови ни за дезинфекција, ниту имаше ред во автобусите, ниту во кујна никаде. Само страв и сомнеж, дури и психички опседнати станавме, само на тоа се мислеше, се читаа негативни коментари за фирмата, за нас вработените. Огромен страв имаше бидејќи имаше повеќе заразени“. За тоа каква била реакцијата на менаџментот една текстилка вели: „Менаџментот прво почека да се појават повеќе случаи, па потоа реагираше“. Мерките се заостриле, маските станале задолжителни, дури и следувале казни ако се прекрши ова правило. Бројот на патници во автобусите се намалил, се зголемил бројот на линии некаде,

а некаде бројот на автобуси, кантината се затворила и сето ова траело само неколку недели. Денес велат дека сè е речиси по старо, превозот е ист како претходно, кантината уште е затворена и дезинфекциски средства има во секоја бригада. „Не се чувствувам сигурно, треба секој ден да се прави дезинфекција во фирмата, а не еднаш во две недели“ - додава текстилката. „Кога се појави првиот случај требаше да нè пуштат на колективен одмор, или на 70% како другите фирми, така немаше да има толку заразени и толку да се рашири вирусот“ - децидни се сите работнички.

Денес, како што и самите работници потврдија, работите се речиси вратени по старо и како што велат тие, оставени се на себе за да се заштитат, во автобусите, на паузите, па дури и на машините, каде што има само едно дезинфекциско средство во цела бригада, тие се оставени сами на себе. Со свои дезинфекциски средства на машините и свои дезинфекциски средства со ташните, одење пеш половина, па дури и цел час за да се стигне до работното место на време, тоа се начините на кои тие можат да се изборат со пандемијата и не можат да се надеваат на работодавачите, секој покачен глас е поен за отказ.

Болидасиграѓанинодвтор ред во својата држава и тоа она што најмногу ги боли текстилците е дека за нив законите не важат, секоја можност за прекршување на нивните права и можност за заобиколување на заштита се

користи мудро. И тие се немоќни, со изгубена верба во правдата и секако со молба да останат анонимни...

Секогаш има што да се каже за голготата на македонскиот работник, од нивните приказни можат да се напишат елгии, во криза, од текстилците може да се родат и тажалки. „Но така е насекаде“ - се правдаат сопствениците, целиот свет трпи. И донекаде ќе мора да се согласиме, сиот свет трпи некакви последици, какви и со кој интензитет најверојатно во некои идни времиња ќе се зборува. Па затоа ние решивме да ги прашаме и нив, оние во „туѓите“ држави, оние кои се далеку од нас, во лош економски период за цел свет, како се тие и кој се грижи за нив. „Сепак“ - велат тие - „ние помалку стравувавме“.

Генерално земено пандемијата е ситуација со која секоја држава се бори на најдобриот начин кој го познава со цел да се зачува здравјето на граѓаните, но и нивните работни места. Сличноста во мерките помеѓу државите се должи на тоа што сите одговараат на истиот проблем. Искуствата на нашите пријатели кои работат надвор од Балканот укажуваат на усилби на државата работничката класа да не ја почувствува оваа состојба на својата банкарска сметка. Големиот дел од нив велат дека не се исплашени и се чувствуваат сигурно и заштитено на своето работно место. Италија како најпогодена, но и најизненадена од целата ситуација мерките ги менувала на две недели, не многу поразлично од нас, но нашата пријателки вели: „Не знаеја како да реагираат и што може да се очекува. Дејствуваа според ситуацијата, на две недели менуваа одредби. Никој не можеше да биде набркан од работа, имаше санкции од страна на државата. Во тој поглед беа заштитени сите работници кои плаќаат данок, луѓето кои останаа

без работа беа обештетени од бирото за вработување.

Државата го пролонгираше рокот за исплата на данок на добивка како и фабриките за храна добија бонуси за ризикот за непрекинатата работа за време на вонредната состојба, во тој период се работеше од дома, единствено не престанаа со работа фабриките за храна и транспорт. Во овие тешки времиња синдикатот успеа да се избори за многу обештетувања и бонуси за работниците и тоа е за пофалба“. За разлика од нив Германија беше многу по подготвена. „Државата воведо скратено работно време за сите што мораа да работат, а државата го исплаќа тоа скратено време, на оние кои останаа дома поради затворање на локалите им се исплати 60% од месечниот доход во период од 2 месеци. Овде, на првиот фронт, најмногу беа погодени работодавачите, им се намали работата, додека работниците не почувствуваа позначителни промени“. Додека нашиот пријател од Данска со сосема поинаква историја вели: „Секој работник доби цела плата од државата и дополнителни пари за одмор. Плаќањето на данокот се пролонгира. Синдикатот доби покрите од државата за исплата на плати на невработените кои се под нив, не вклучувајќи ги регуларните 24 месеци кои ги следуваат... за жал кај нас се појави позитивен случај но тој и сите контакти беа изолирани и тестирани, па вирусот не се рашири“. Она што сите од нив ни го кажаа е дека се чувствуваат заштитени, притисок за откази и за намалување на плати не почувствуваа, освен минимално намалување од 10% како резултат на намалените часови. Ако можеме генерално да ги коментираме нивните приказни можеме да кажеме дека не чувствуваат страв дека ќе ја изгубат работата и дека доколку тоа се случи, знаат дека има место каде да се обратат и дека ќе им биде помогнато. Тие се плашат за нас бидејќи ако кај нив непочитување на мерките не е опција, кај нас е речиси секојдневие.

И како за крај, запомнете, државата ќе го направи она што е најдобро за економијата, работодавачите ќе го направат она што е најдобро за профитот или барем за позитивната нула, наше е да го направиме она што е најдобро за нас, чувајте се, носете маски, мијте раце и вршете дезинфекција.

ИНТЕРВЈУ

Интервјуто го водеше: Гласен Текстилец

СИНДИКАТОТ Е УЧЕЊЕ КОЕ ГО ПОНЕСУВАШ ОД ДОМА, КОГА СЕ ВРАБОТУВАШ ЗА ПРВ ПАТ ТРЕБА И ДА СЕ ЗАЧЛЕНИШ ВО СИНДИКАТ

Сите синдикати кои се дел од Конфедерацијата на шведски синдикати, која е збиен синдикат на сите синдикати на работници во Шведска, имаа задача како обележје да постават нешто црвено однадвор на својата куќа или стан. Да истакнете црвена маичка, црвено знаме или нешто со црвена боја однадвор на Вашиот дом, па така иако не можевме да се сретнеме сè уште можевме да видиме дека дека стоиме заедно (сплотени) за работниците!

Маја, Вие сте млада личност која се заинтересирала за синдикалното организирање, па дали е честа појава во Шведска младите да се членови на синдикати?

Верувам дека е доста често. Синдикатот „Хенделс“, чиј член сум јас, е многу млад синдикат каде што просечниот член има 25 години.

Македонија е земја со голем број на синдикати, но за жал голем дел од нив се нефункционални и слободно можеме да кажеме дека интересот на младите да бидат дел од нив е мал. Што тебе те поттикна како млада личност да бидеш дел од „Хенделс“?

Верувам дека во Шведска веќе долго време синдикатите се дел од животот на луѓето на еден или друг начин. Двајцата мои родители се членови на синдикат. Па, за мене, и за многу други млади личности во Шведска, тоа е учење кое можеби го понесуваш од дома. Така, кога се вработуваш за прв пат треба и да се зачлениш во синдикатот.

Но, исто како кога учев да станам фризер, синдикатот, во овој случај „Хенделс“, го посети нашето училиште и ме информираше мене и моите соученици за синдикатот. Ние исто така добивме можност да станеме дел од синдикатот како ученици и од тогаш сум член.

Како дел од „Хенделс“, но и како сведок на новонастанатата ситуација со корона вирусот како би ја опишале состојбата на работниците и нивните права во време на пандемија во развиена земја како што е Шведска?

Секако може да изгледа различно, зависи од тоа што Вие работите.

Шведска има рестрикции дека треба да останете дома доколку чувствувате симптоми. Исто така треба да одржувате меѓусебна дистанца и правилно да си ги миете рацете. Повеќето од продавниците се отворени скоро како вообичаено овде во Шведска, па нашите членови можат да одат на работа кога се здрави. „Хенделс“ многу јасно

Маја Улберг

26 годишна синдикалка, која живее во Шведска.

се изјасни дека е многу важно работодавачите да им обезбедат заштитни мерки на работниците и клиентите. Пример за ова би биле обележувањата на подот и истакнување на други знаци кои Ве потсетуваат да држите дистанца, поставување на заштитни панели пред касиерите и средства за дезинфекција на рацете. Кога зборував со други работници во „Хенделс“, повеќето од нив се чувствуваат безбедно на работа, иако тие се свесни дека додека работат со клиенти тие се поизложени на инфекција од вирусот за разлика од оние кои можат да работат од дома.

Со почетокот на пандемијата и затворањето на голем број угостителски објекти голем дел од работниците во Македонија се соочија со откази, прекинување или непродолжување на договорите за работа и така натаму. Кои се предизвиците со кои „Хенделс“ требаше да се справи со една нова ситуација за нас, имајќи на ум дека шведскиот модел за справување со пандемијата се разликуваше од останатите држави?

Ние немавме ограничен карантин во Шведска и земјата

не беше целосно затворена. Но, секако, тие предлагаа дека треба да се остане дома доколку имате симптоми. Но, иако можевте да излезете да правите нешто, како што е купувањето во продавници, многу работодавачи беа исплашени дека нивните компании ќе пропаднат економски. Затоа Владата овозможи работодавачите да ги отвараат продавниците подоцна и да ги скратат работните часови, но Владата исплаќаше дел од платата на работниците. Ова се нарекува краткотрајно отпуштање. Но, за да можат работодавачите да го направат ова тие мораа да преговараат со синдикатите за да се изврши на правилен начин.

Дали стравот од губење на работните места го зголеми членството во синдикатите? Со какви потешкотии се соочија работниците на самото работно место, поконкретно дали оние кај кои намалувањето на контактите не беше возможно, беа доволно заштитени и како?

Секако многу луѓе во Шведска се соочија со стравот да ја загубат работата. „Хенделс“ всушност се здоби со дури повеќе од 5000 (!) нови членови

во многу краток период заради КОВИД-19.

Кои мерки се воведоа од страна на државата со цел заштита на здравјето на работниците како и заштита на нивните работни места?

Како што напоменав претходно, ние добивме краткотрајни откази што мислам дека спаси многу работни места, а со тоа и приливот на приходи на огромен број луѓе. Владата го укина правилото првиот ден боледување да Ви биде неплатен, а на овој начин сите имаа средства со кои би останале дома ако се болни или покажуваа симптоми на вирусот. Исто така, синдикатот создаваше притисок работните места да преземат мерки за заштита кои ги заштитуваат и работниците и клиентите.

Со оглед на тоа дека шведските власти повеќе се насочија кон зачувување на економската стабилност, отколку кон здравјето на граѓаните, какво е расположението на граѓаните? Каква беше реакцијата на

здравствените работници за оваа владина одлука и дали имаше реакција од синдикатот на здравствените работници за заштита на истите во насока во која одбра да се движи државата?

Ова е многу големо прашање, па мене ми е тешко да дадам одговор. Јас не работам во здравство, ниту овде не можам да зборувам во нивно име. Но, голем број луѓе се поделени да темата дали Шведска се справи со пандемијата на не толку добар или на добар начин. Бидејќи ние, едноставно, сè уште не можеме да знаеме. Но, лично, верувам дека многу луѓе во Шведска го ценеа тоа што можевме да продолжиме да си ги живееме животите на сличен начин како пред пандемијата. Дека многу луѓе сè уште можеа да одат на работа, да излегуваат и да одат во продавници, но секако, со рестрикции.

Каква беше улогата на синдикатот во донесување на мерките за справување со последиците од пандемијата?

За „Хенделс“, имавме

многу работа кога започна овде во Шведска. „Хенделс“ мораше да ги згрижи сите нови членови кои станаа дел од нашиот синдикат, ние исто така моравме да се справиме со краткотрајните откази и целата работа која беше проследена со тоа, да се осигураме дека нашите членови имаат добро работно опкружување и тие да не го ризикуваат својот живот одејќи на работа.

Последното, но не и помалку важно прашање. Како оваа година се обележа денот на трудот 1 Мај во Шведска?

Оваа година сите мораа да се адаптираат на новонастанатата ситуација поради пандемијата. Вообичаено има големи собири, маршови, говори итн. низ целата држава на Денот на трудот. Но, заради КОВИД-19 сè мораше да се одржи дигитално оваа година. „Хенделс“ во живо пренесуваше на Facebook каде претседателот на нашиот синдикат држеше говор, како и млад активен член кој држи говор на сите членови и пријатели. Оваа година јас

всушност бев младиот член. Беше толку големо нешто од кое бев дел и сум многу горда на себе што го направив тоа. Иако седев сама пред мојот компјутер во мојата кујна дома и не стоев на бина пред публика во нашиот главен град Стокхолм како претходните години, сепак беше многу специјално. И сите синдикати кои се дел од Конфедерацијата на шведски синдикати, која е збирен синдикат на сите синдикати на работници во Шведска, имаа задача како обележје да постават нешто црвено однадвор на својата кука или стан. Да истакнете црвена маичка, црвено знаме или нешто со црвена боја однадвор на Вашиот дом, па така иако не можевме да се сретнеме сè уште можевме да видиме дека дека стоиме заедно (сплотени) за работниците! Исто така, една од шведските левичарски партии, всушност, имаше марш на денот на трудот и говори во видео играта „World of Warcraft“, што мислам дека беше многу инвентивно.

Изложба „Родова еднаквост и насилство“ - Текстилијада 3 | архивска фотографија

УБАВО Е ДА СЕ БИДЕ ГЛАСЕН, НО УШТЕ ПОДОБРО Е ДА СЕ БИДЕ СЛУШНАТ

Автор на текстот: Дијана Ристовска

Еден од најважните аспекти е да се реагира. Да се биде гласен. Но, пред сè да се знаат сите права кои го следуваат работникот за да може да реагира доколку му бидат прекршени истите. Судските трошоци да бидат прилагодени според примањата на работникот, а не според „желбите“ на судството. Има светло во тунелот. Постои начин да бидат задоволни работникот и работодавачот..

Постојано го слушаме зборот „правда“, но честопати не го знаеме вистинското значење на истиот. Постои ли правда во Република Северна Македонија? Има ли работникот права и ако има кои се, ги знае ли?

Што подразбираме под ПРАВА НА РАБОТНИКОТ?

Прецизен колективен договор со законски норми кои се јасни и разбирливи за толкување. Плата достојна според сработеното, одмор според законот, право на пауза, право на заштита и ред други права кои секој работник треба да ги знае. За жал, нашите работници или не ги знаат своите права или се плашат да реагираат кога доживуваат прекршување на истите. Но, можеби и самиот работник не е виновен за тоа. Каде се синдикатите? Зарти не ги бранат правата на работниците?

Како до подобра информираност и подобра правна рамка за работникот?

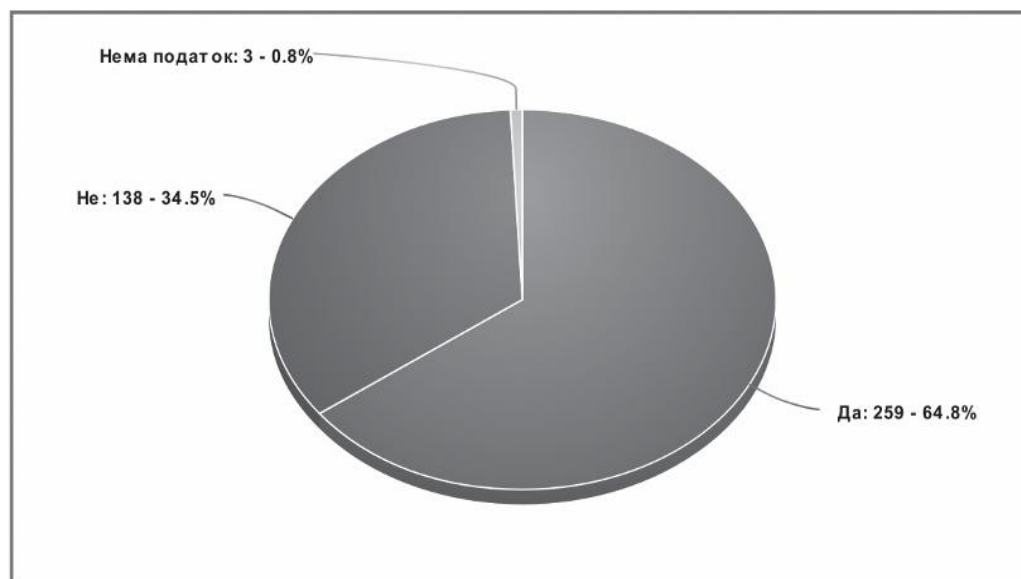
Еден од најважните доколку му бидат прекршени аспекти е да се реагира. Да се истите. Судските трошоци да биде гласен. Но, пред сè да се бидат прилагодени според знаат сите права кои го следуваат примањата на работникот, а не работникот за да може да реагира според „желбите“ на судството.

Има светло во тунелот. Постои начин да бидат задоволни работникот и работодавачот. Само треба да се биде гласен. Но, уште подобро е да се биде слушнат.

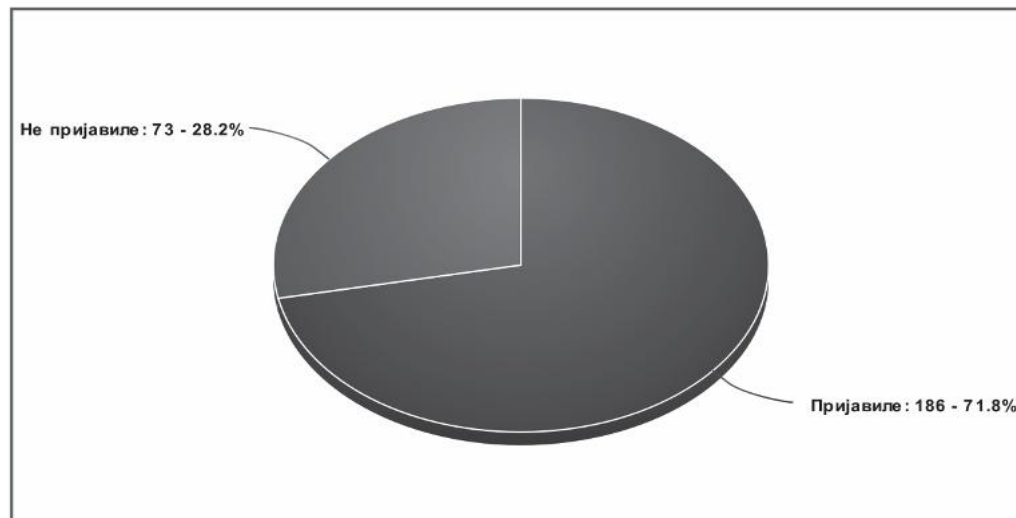
Една од поактуелните организации кои бурно ги застапува правата на текстилните работници е „Гласен Текстилец“. Добрата организација, навременото реагирање и разбирањето на правната структура се основните елементи за успешно бранење на правата на работниците.

Неодамнешните спроведени анкети од страна на „Гласен Текстилец“ покажаа голем процент на незадоволство и неспроведување на правдата во врска со прекршување на правата во Источниот регион. Преку проектот „Пристап до правда во источниот регион“ поддржан од Фондацијата „Отворено општество“, се спроведе анкета за задоволството на граѓаните од институциите и судовите при пристапот до правда во Источниот регион, а извршивме и мониторинг на судски случаи.

Дали се соочиле со прекршување на своите човекови и работнички права?

Колку од граѓаните кои се соочуваат со прекршување на правата го пријавиле случајот во некоја институција?

Мониторинг на судски предмети

Анализата која се вршеше за првиот случај се однесуваше на постапка која е иницирана од страна на работодавач против работник за потешко кршење на работниот ред и дисциплина. На вработената ѝ е изречена дисциплинска мерка – престанок на работен однос за кое не се утврдени олеснителни околности. Работничката поднесе тужба пред надлежниот суд, каде што подоцна се утврди

дека целата дисциплинска постапка е незаконита и дека во истата погрешно и нецелосно е утврдена фактичката состојба. Со пресудата на Основниот суд е усвоено тужбеното барање и се бара од тужениот да ја врати работничката на работа.

Во анализата број 2 беа анализирани два случаи кои се водеа пред Основниот суд во Штип. Работници по престанокот на својот работен

однос поведоа постапка против својот поранешен работодавач за остварување на паричните побарувања од работен однос. Заедничко за двата погоре наведени предмети е фактот што тужителите неколку години биле во работен однос кај тужениот и за целиот период на траење на нивниот работен однос погрешно и нецелосно им се исплатувани додатоците и надоместоците.

Анкета

Анкетниот прашалник имаше за цел да го испита искуството, задоволството, како и мислењето на луѓето за пристапот до правда во Источниот регион.

Она што е забележано во оваа анкета е дека 64,75% од испитаниците се соочиле со прекршување на своите права. На прашањето колку од нив го пријавиле прекршувањето утврдиле дека според месечните примања најмногу го пријавуваат испитаниците кои имаат примања повисоки над 20 000 денари.

Оние кои решиле да го пријават прекршувањето го сториле тоа: до Судот 40,9%, до Трудовиот инспекторат 19,0%, до Општината 16,01%, до Синдикатот 15,4%, додека најмал број од испитаниците се обратиле до Народниот правобранител - 8,6%.

Генерално земено можеме да заклучиме дека граѓаните се делумно задоволни од работата на институциите, поточно така одговориле вкупно 31,18% испитаници, најмалку бројни се оние

кои изјавиле дека се многу задоволни, односно 8,0% испитаници.

Граѓаните сметаат дека трошоците за судска постапка се многу високи и се причина зошто не ги бараат своите права во судска постапка, такво мислење превладува дури кај 74,25% од испитаниците. Сличен е ставот кон прашањето дали обичниот граѓанин има пристап до правда во нашата држава, 31% одговориле позитивно, додека 68,75% изјавиле дека во нашата држава обичниот граѓанин нема пристап до правда.

Во текот на анкетата оставиле простор граѓаните слободно да го коментираат пристапот до правда во регионот и како најчести можеме да ги одвоиме коментарите: „Многу трошоци, а не верувам во нив, сè е корумпирано, нема пристап, многу процедури и трошење време, кој бара ќе најде, многу мито и корупција, нема правда за обичниот граѓанин, кој е упорен може, не, бидејќи сè е мито и корупција за сопствениците,

бидејќи никој не е за работникот, сè е мито и корупција“.

Она што може да се заклучи е дека во РСМ тежок е пристапот до правда на граѓаните, со бројни прекршувања на севкупните слободи и права на граѓаните кои задираат директно до нивната економска и социјална положба во општеството.

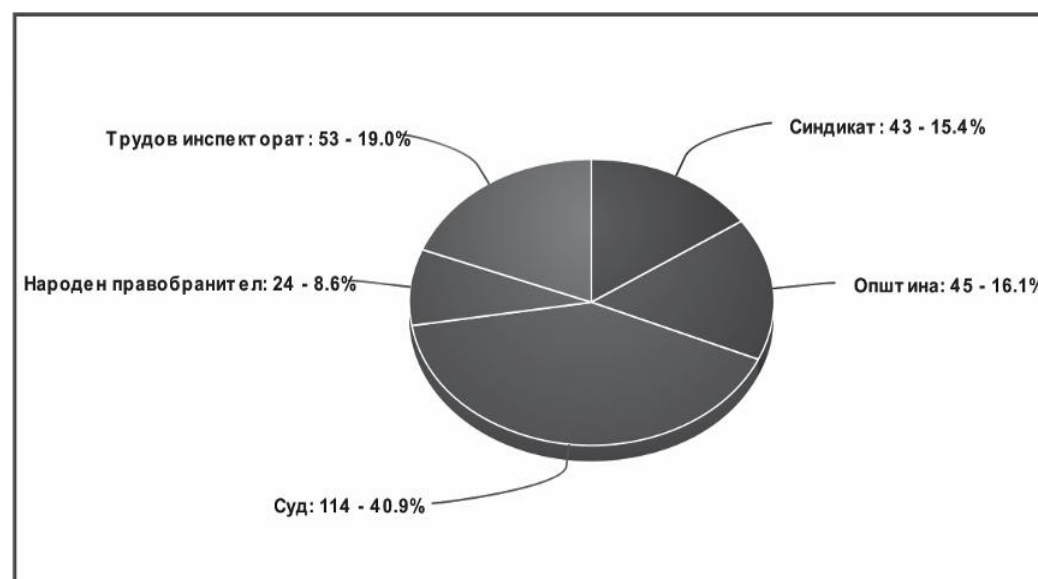
Оваа публикација е дел од проектот „Пристап до правда во источниот регион“ спроведен од здружението на граѓани на текстилните, кожарските и чевларските работници „Гласен Текстилец“ - Штип, а финансиски поддржан од Фондацијата „Отворено општество – Македонија“.

Содржината е единствена одговорност на авторите и на „Гласен Текстилец“ и на ниту еден начин не може да се смета дека ги изразува гледиштата и ставовите на Фондацијата „Отворено општество – Македонија“.

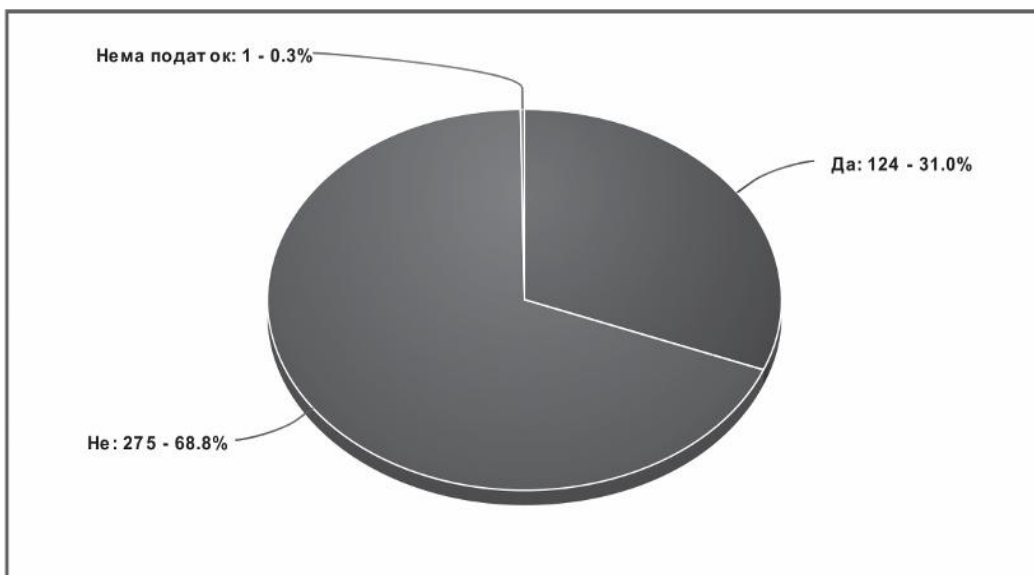
Колку граѓаните се задоволни од институциите во кои се обратиле?

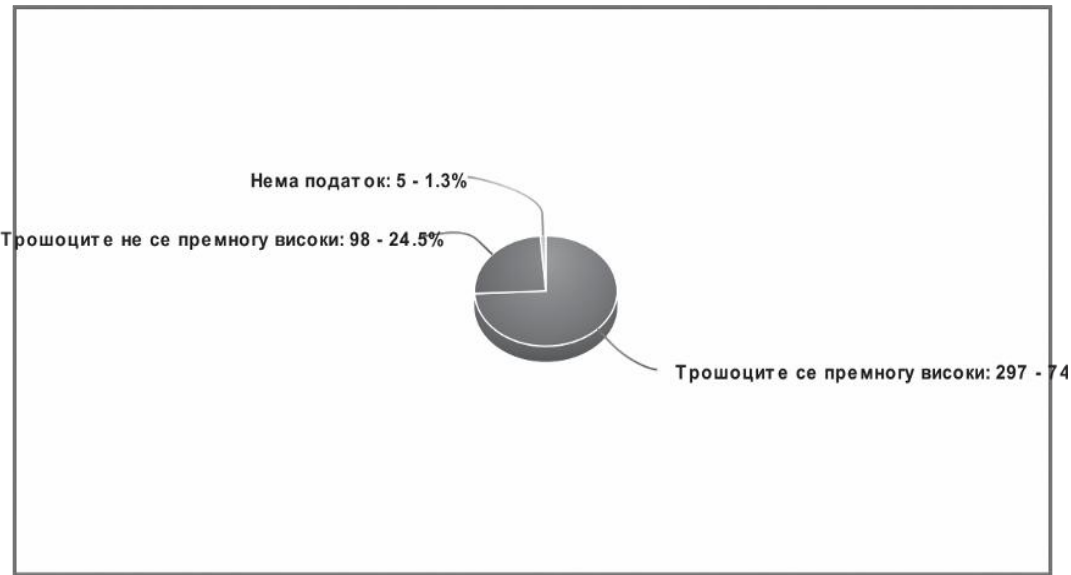
До која институција се обратиле?

Дали обичниот граѓанин има пристап до правда во државата?

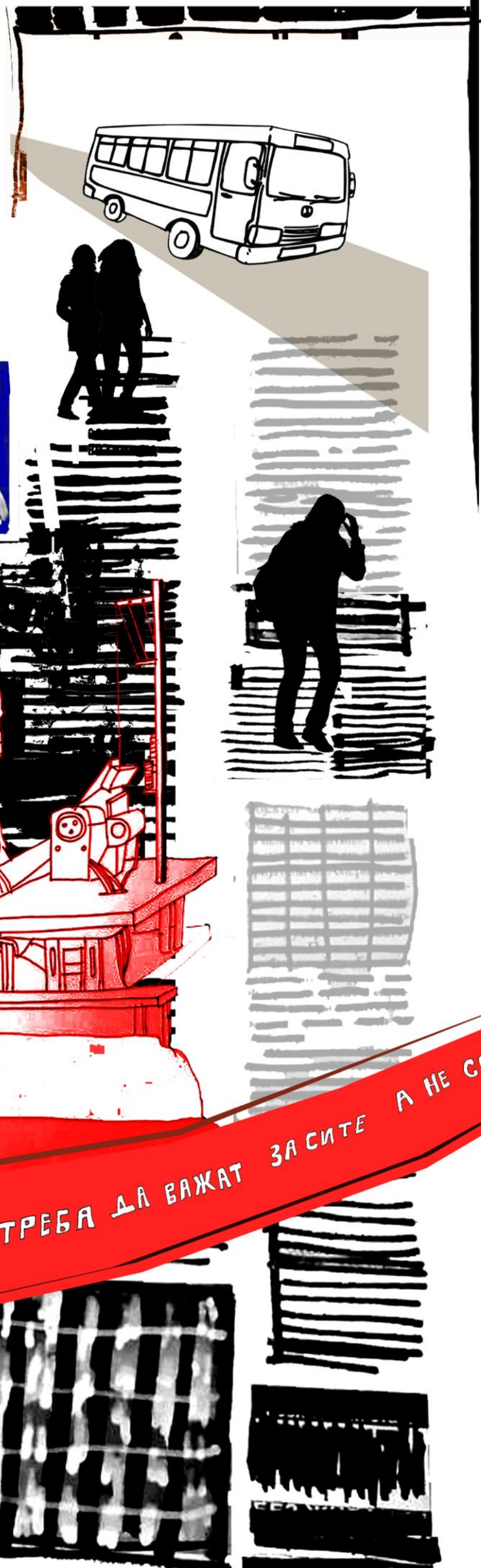

Дали висината на судските трошоци е причина граѓаните да не си ги бараат правата на Суд?

Први на удар на економската криза предизвикана од пандемијата на Covid-19 беа работниците и работничките од текстилната, кожарската и чевларската индустрија. Евидентирани се повеќе прекршувања на работничките права и непочитување на владините уредби.

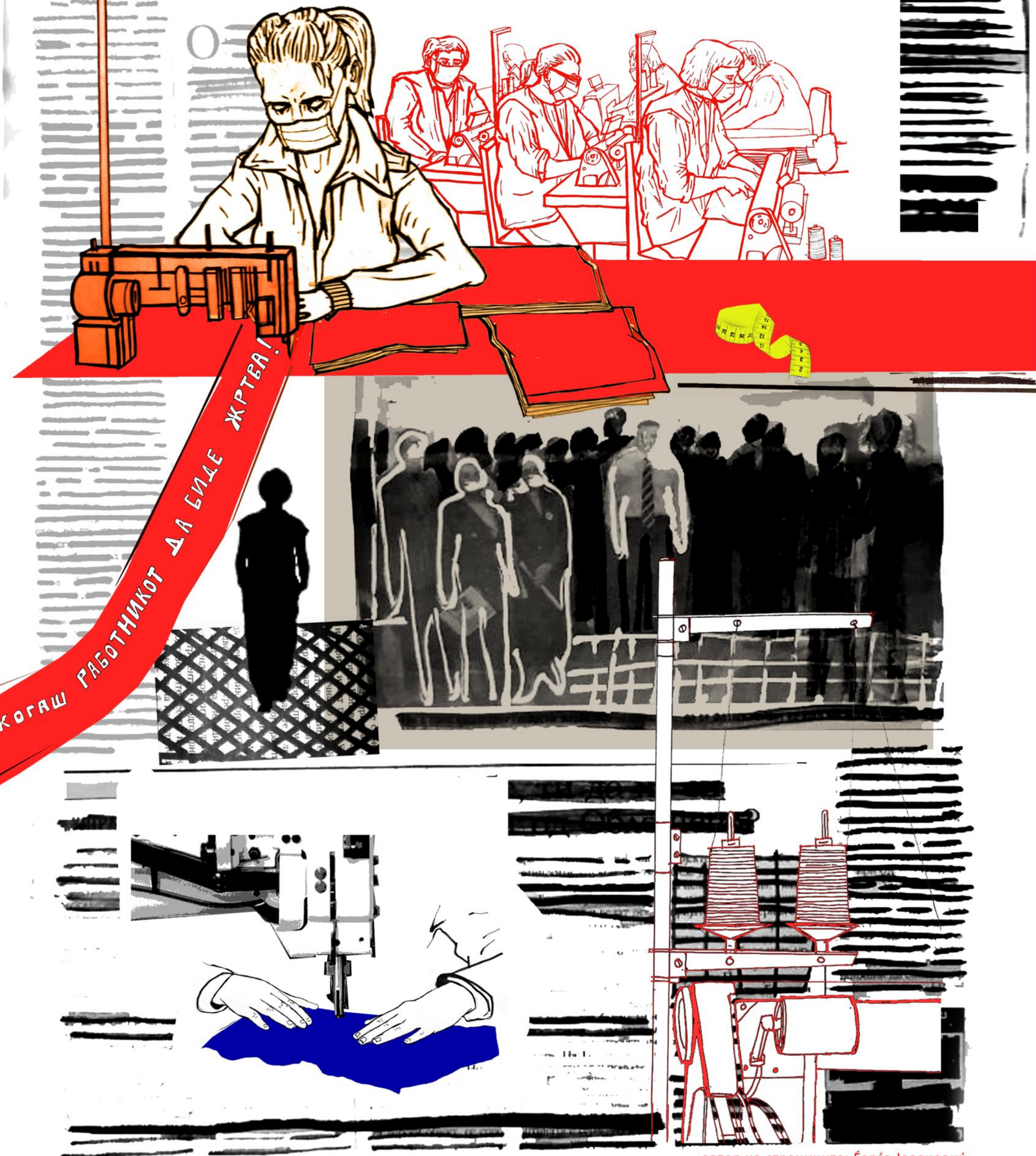
Во периодот од кога владее оваа криза, во „Гласен текстилец“ добија околу 140 пријави кои опфаќаат многу поголем број работници кои се однесуваат на: губење на работни места, одјавување од работа без знаење на работниците, непродолжување на договорот на определено време и престанок на работен однос, потпишување спогодбени откази, бланко листови, трансформација на договорот од неопределено на определено време, плата пониска од минималната, закани за откази итн.

АКО ИМА ЗАКОНИ, ТОГАШ ТИЕ ТРЕБА ДА ВАЖАТ ЗА СИТЕ А НЕ СЕ

Работниците со договори за вработување на определно се особено изложени на ризик и ограничен пристап до здравствена заштита и социјална заштита, која може да биде од клучно значење во оваа ситуација.

За време на оваа пандемија, работниците работеа на празници, во саботи и недела, за време на викенд карантин и викенд полициски час и тоа во компании каде што не се почитуваат мерките и протоколите при работа од страна на компаниите, како на пример, растојание меѓу машините, немањето на основни средства за хигиена и дезинфекција, дезинфекции во производните хали, обезбедувањето на маски, ракавици како средства за заштита при работа, одржување на дистанца во автобусите.

автор на страниците: Ѓорѓе Јовановиќ

КОЛКУ ПОБРЗО РАЗБЕРЕМЕ ДЕКА РАБОТНИКОТ Е СТОЛБОТ НА СЕКОЕ ОПШТЕСТВО, ТОЛКУ ПОБРЗО ЌЕ МОЖЕМЕ ДА ПОЈДЕМЕ НАПРЕД

Автор на текстот: Силвија Костовска

Ако можеме генерално да ги коментираме бројките први на „удар“, како најмногу обесправени и со најмногу обиди за манипулација со платите и договорите за работа беа родителите (најчесто жени, мајки) кои имаат деца до 10-годишна возраст и кои беа ослободени од извршување на работните обврски. По нив следеа хронично болните лица и бремените жени, како едни од оние кои исто беа ослободени од работните обврски како ризична категорија на вработени.

Новонастанатата ситуација со КОВИД-19 ги нарушува животите и егзистенцијата на милијарди работници низ целиот свет, што воопшто не беше различно од она што се случуваше и кај нас. Во нашата држава оваа криза предизвика сериозен пад во економијата и како резултат на тоа многу луѓе останаа без работа. Меѓу првите кои се најдоа изложени на губење на работните места беа работниците и работничките од текстилната, кожарската и чевларската индустрија, а особено лицата кои ги користеа времените мерки што ги донесе Владата со цел да придонесе за заштита на најзагрозените категории на граѓани (родителите на деца до 10 години, хронично болните, бремените жени).

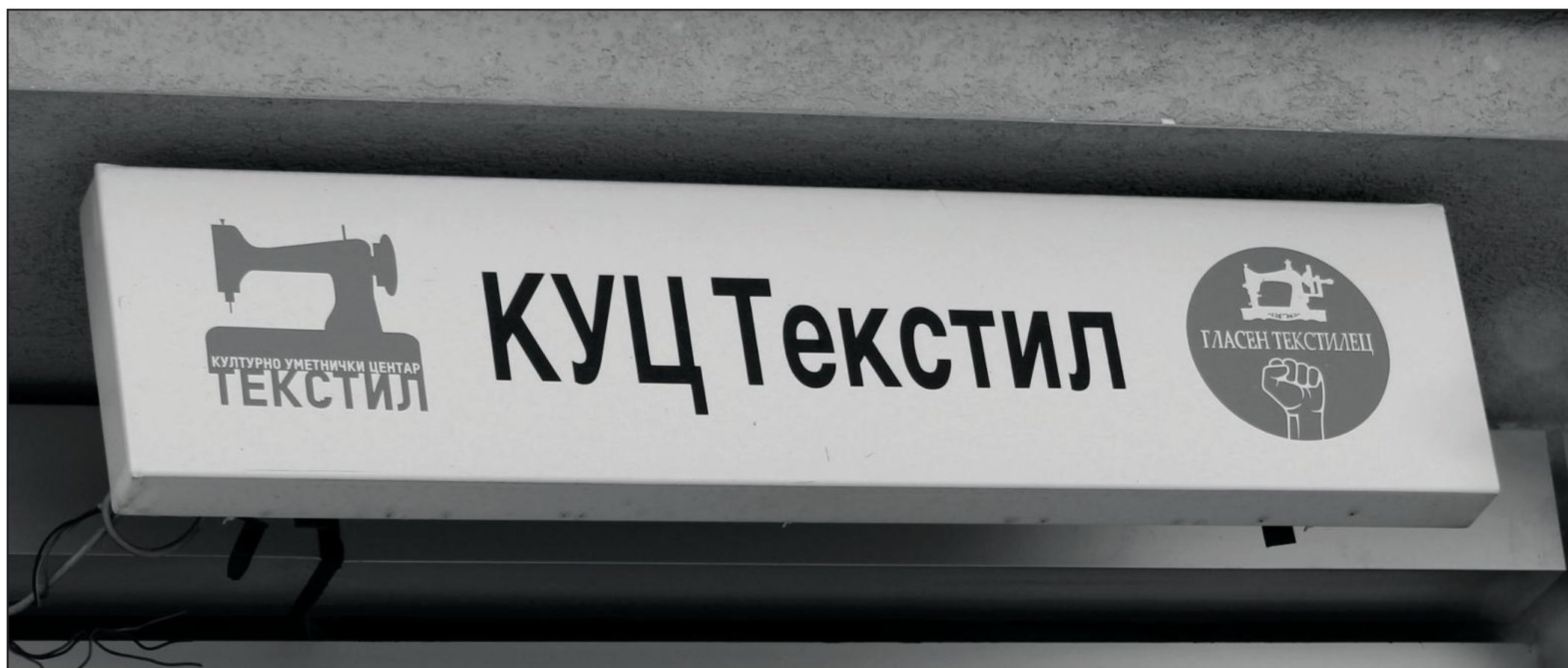
Поплаки до нашата канцеларија за прекршување на работничките права стигнуваат редовно, но од почетокот на кризата па сè до денес ваквиот тренд наиде на зголемување, сè почесто се јавуваа работници и тоа не само текстилните

работници, туку и од целиот приватен сектор како што се: маркети, хотели, угостителски објекти итн. Регистриравме повеќе прекршувања на правата на вработените во текстилниот сектор, но и непочитување на уредбите, мерките и препораките од страна на работодавачите, кои беа донесени на владини седници. Како и во минатото, така и сега, тие едноставно не мислеа дека е неопходно да се почитуваат правилата и законите. Во периодот од кога владее оваа криза добивме околу 140 пријави за прекршување на работничките права, кои опфаќаат многу поголем број работници – точниот број за жал не можеме да го знаеме, но претпоставуваме дека тоа е бројка која не сакаме да ја слушнеме поради нејзината големина.

Најмногу од работниците се соочија со губење на работните места, вклучувајќи ја и практиката на работодавачите да ги одјават работниците без нивно претходно знаење или каква било

најава. Иако непродолжувањето на договорите на работниците кои се вработени со договор на определено време не можеме да го сметаме за отказ, сепак тоа е уште една неправда врз работничката класа, само што е согласна со законските прописи, а воедно и дел од работниците со договор на определено време беа одјавени пред истекот на договорот. Моравме веднаш да реагираме на ваквите прекршувања, па ги пријавивме до Државниот инспекторат за труд и започна практика каде што овие одјави се поништија и вработените се вратија на работа со решение од страна на ДИТ и повторно пријавени од денот на одјавата. Оваа категорија на работници се особено изложени на ризик и ограничен пристап до здравствена заштита и социјална заштита, стравот за губење на работното место кај нив е најмногу присутен и затоа голем дел од нив ваквите практики не ги пријавуваат. Покрај тоа, наоѓањето работа повторно може да биде потешко,

дури и во нормална ситуација, а во пандемија веќе и самата помисла на тоа станува кошмар. Друга често спомнувана работа од страна на работниците кога ни се обраќаа за помош беше практиката на работодавачите да ги приморуват работниците да потпишуваат спогодбени откази, да потпишуваат бланко листови, да бараат да им се направи трансформација на договорот од неопределено на определено време, со тоа што по истекот на договорот работниците согласно стажот би земале надоместок од АВРМ. Ова се класични обиди на работодавачите за манипулација на работниците, кои на наша голема жалост се успешни. Ова секако е на штета на работниците, бидејќи законот јасно вели дека само со отказ од деловни причини, односно доколку работодавачот има потешкотии во работењето (деловни причини) тогаш работникот има право да му се исплати отпремнина како и надоместок од бирото за вработување. Лошата практика

кај работниците е што често потпишуваат секакви спогодби, договори, бланко листови, пред сè од недоволно познавање на законите како и нивните работнички права, но и од страв од последиците на кои ќе наидат ако се спротивстават, а притоа не се свесни дека со тоа само си прават штета. Веќе неколку години покажуваме упорност до нив да стигне нашиот совет, односно апелирање да не потпишуваат ништо пред да прочитаат или пред да потпишат да се советуваат со стручно лице. Во целата оваа конфузија на прекршување на правата на работниците можеме да кажеме дека нашиот успех се состои во тоа што успеавме голем дел од работниците кои добија откази по незаконски пат да ги вратиме на работа, благодарение на постојаната комуникација со Државниот инспекторат за труд.

Маливерзациите со платите на работниците се една сосема друга приказна, се искористи секоја можност и изговор за да се намали приходот на работникот. И покрај тоа што работодавачите користеа државна помош, на работниците им се исплаќаше плата помала

од минималната, и тоа не само на вработните коишто користеа времени мерки, туку на вработените коишто редовно одеа на работа и добиваа плати пониски од минималните. Не беше различно и со работниците коишто беа заразени од КОВИД-19, кои беа на болничко лекување или во домашна самоизолација, нивните плати исто беа скратени неосновано и незаконски. Замислете, човек кој се заразил од вирусот, а голем дел од нив се заразија на работното место, освен влошената здравствена состојба вклучувајќи го и психолошкиот аспект, како дополнителна казна добива и намалена плата. Ние нормално реагиравме и во ваквите случаи, благодарение на успешната соработка со ДИТ, кои на наши барања и претставки ги открија неправилностите и на вработените им беше исплатена разликата во плата. Исто така една многу интересна појава, која морам да ја спомнам е вишата сила која се однесуваше само во туристичко-гостинилската област, но не и за во текстилната индустрија, сепак текстилниот кластер се обиде да си ја присвои и по таа основа да им ги

намали платите на вработените, но јасно е според мерките и уредбите донесени од Владата вработените треба да земат плата според договорот, односно не помала од минималната.

Ако можеме генерално да ги коментираме бројките први на „удар“, како најмногу обесправени и со најмногу обиди за манипулација со платите и договорите за работа беа родителите (најчесто жени, мајки) кои имаат деца до 10-годишна возраст и кои беа ослободени од извршување на работните обврски. По нив следеа хронично болните лица и бремените жени, како едни од оние кои исто беа ослободени од работните обврски како ризична категорија на вработени. Голем број работници што се обратија кај нас, коишто ги користеа времените мерки, успешно ја искористија мерката и покрај заканите за откази и непродолжувања на договори. Морам да напоменам дека ми е навистина мило што работниците се ослободија и почнаа да се интересираат за своите права во оваа кризна ситуација, бидејќи сепак здравјето е пред сè.

За крај забелешката

што би ја издвоила како една заедничка нишка што се провлекува кај мнозинството случаи е тоа што мерките и уредбите што се донесоа не беа доволно јасни и разбирливи. Се создаде конфузија во начинот на толкувањето, институциите и работодавачите различно ги толкуваа и цената на целата оваа конфузија беше на грбот на работниците. Во иднина се надеваме дека од тим на стручни лица ќе се создадат законски акти за вакви вонредни околности на кои ќе им се ускратат можностите за манипулација со истите.

Во овој момент останува невозможно да се предвиди натамошното влијание на оваа криза врз работниците, но затоа ние како здружение ја нагласуваме потребата владата, работниците и работодавачите да ги продолжат своите заеднички напори за борба против оваа здравствено-економска криза, пред сè за заштита на основните права на работниците сега и во иднина. Колку побрзо разбереме дека работникот е столбот на секое општество, толку побрзо ќе можеме да појдеме напред.

ИНТЕРВЈУ

Интервјуто го водеше: Гласен Текстилец

ОВАА ПАНДЕМИЈА Е ЕДНА ОД НАЈГОЛЕМИТЕ НАСТАНИ КОИ ЈА МЕНУВААТ ИСТОРИЈАТА КАКО И СÈ ВО ОПШТЕСТВОТО

Од она што го знам и од податоците кои ги имав од регионот, Македонија, Србија и Босна и Херцеговина не треба да бидат горди на тоа како тие успеале да ги заштитат работниците во овие тешки времиња. Всушност, ниту една од земјите не направи нешто значително, бидејќи сите се обидуваа да ја задржат економијата во живот и тоа често значи дека работниците беа први пред огнената линија - на пример, имате „џеб“ полн со заразени работници во некоја фабрика, но не го запираат производството.

Човековите права и слободи, вклучувајќи ги и работничките права отсекогаш биле Ваш интерес. Со почетокот на пандемијата во многу земји се вовеле полициски час, како Вие го коментирате ограничувањето на движењето како мерка за заштита на здравјето на граѓаните?

Лично сметам дека во екстремни времиња, како што е ова во кое живееме, треба да се направат одредени ограничувања, како полициски час за одредени временски периоди. Сепак, би аргументирала околу ефикасноста на полицискиот час долг цел викенд и строгото ограничување на движењето, бидејќи се покажа дека нема толку силен ефект како што беше очекувано да има врз ширењето на вирусот. Во некои моменти ограничувањата на движењето и полицискиот час служеа само за понатамошно зацврстување на политичките агенди што беа изразени и имаа елементи на кршење на човековите права.

Дали по половина година пандемија, можеме да зборуваме за држава во регионот со најдобра стратегија за спречување на ширењето на вирусот и заштита на здравјето на граѓаните?

Мислам дека Словенија имаше најдобар пристап кон пандемијата од земјите на поранешна Југославија и регионот. Тие имаа многу рана и навремена реакција на ширењето на вирусот. Хрватска и Црна Гора добро ги држеа конците сè до средината на летото и изразената туристичка сезона и поради економски причини ги олабавија мерките за заштита.

Споредбено со останатите држави од регионот каде што можеме да кажеме дека свеста на граѓаните е на едно слично ниво, каде се наоѓа Македонија во однос на заштита на работниците и работничките права во време на КОВИД-19? Воедно која од државите во регионот воведо најефикасни

Александра Видановиќ
трениерка и консултантка за развој

мерки за помош на работниците?

Од она што го знам и од податоците кои ги имав од регионот, Македонија, Србија и Босна и Херцеговина не треба да бидат горди на тоа како тие успеале да ги заштитат работниците во овие тешки времиња. Всушност, ниту една од земјите не направи нешто значително, бидејќи сите се обидуваа да ја задржат економијата во живот и тоа често значи дека работниците беа први пред огнената линија - на пример, имате „џеб“ полн со заразени работници во некоја фабрика, но не го запираат производството. Повторно, верувам дека Словенија ги имаше најдобрите мерки.

Каква е состојбата со почитување на препораките за заштита на здравјето на работниците на Балканот? Колку работодавачите ги почитуваат овие препораки на Балканот и се грижат за своите работници?

Мислам дека најмногу страдаа услужните и здравствените индустрии, затоа што здравствените работници и работниците во услужната индустрија, како што се продавниците, беа изложени

најмногу и најмалку се згрижени. Имаме многу примери на ужасно кршење на работничките права во здравствениот сектор од Србија на дневно ниво, а голем број медицински работници беа заразени поради недостаток на опрема за заштита. Работодавачот во овие случаи е државата. Јас не мислам дека треба да елаборирам понатаму. Во моментот, истото важи и за училишните работници - и за наставниците и за персоналот за чистење. Тие се моментално први на удар од огнената линија.

Голем дел од оние кои работеа во странство се вратија назад, границите се затворија, вработеноста опадна. Што значи пандемијата за работниците на Балканот?

Јас искрено не знам што точно претставува, но се плашам дека ако ние мислевме дека во 2020 година поминавме тешко, само да почекаме за 2021 година. Мислам дека вистинската економска катастрофа е на пат...

Пандемијата донесе слабеење на економијата и откази за голем број на работници, па дали можеме да направиме паралела помеѓу бројот на откази во

Европа и тие во регионот, како и самите мерки кои се спроведоа за зачувување на работните места?

Имаше одредени многу популистички и привремени мерки во Србија, јас исто така знам за Хрватска, но да се потсетиме дека двете земји се соочија со избори во јуни/јули и мерките им служеа на политичка агенда. Веднаш потоа работниците беа оставени на милост и немилост. Знај дека во БиХ само пролетта околу 30 000 работници беа отпуштени, а во Србија до јуни околу 200 000. Ние сè уште ги немаме реалните бројки, сепак, и јас сум исплашена да ги видам, да бидам искрена.

Во Источна Македонија најголемите жаришта станаа текстилните фабрики, дел од нив ги затворија компаниите, некои продолжија со работа, со самоизолација на позитивните случаи, како Вие го коментирате однесувањето на државите во овие случаи?

Јас навистина не знам премногу во детали што другите земји прават за овие видови на случаи и ситуации, но мислам

дека она што се случуваше во Македонија и Србија, во фабриките, е скандалозно и неопростливо. Овае јаснокршење на правата на работниците. Ние имаме соработувано со ЈУКОМ (Комитет на адвокати за човекови права) во Србија, кои на дневна основа се преплавени од барањата за правна помош од работници кои се наоѓале во ситуации каде нивното здравје и безбедност биле сериозно загрозени.

Карантинот ни укажа една многу важна работа, дека светот и луѓето можат да функционираат во неработна недела за сите приватни фирми, дали мислите дека тоа е една нова насока кон која треба да бидат насочени синдикатите од регионот во иднина?

Мислам дека целиот свет се промени и ова може да биде новиот пат за синдикатите. Финска веќе предложи скратена работна недела со максимум 4 работни дена, така што мислам дека целата парадигма на трудот ќе се промени низ цела Европа.

Дали по стабилизирањето на

состојбата треба да очекуваме нов бран на иселувања од Балканот како резултат на неправилниот третман на работниците, нашминканите мерки кои се воведоа и лошиот менаџмент?

Сигурна сум дека ќе има миграции низ целиот свет, не само на Балканот. Мислам дека оваа пандемија е една од најголемите настани кои ја менуваат историјата како и сè во општеството: како размислуваме, како работиме, што цениме. Многу компании ќе пропаднат, многу индустрии ќе бидат намалени и како што веќе споменавте, за жал, многу работи ќе бидат прикриени.

Дали можете да издвоите работодавач на овие простори како позитивен пример за грижа на своите работници во време на тешкотии?

Ох, тоа е тешко прашање! Јас навистина не чувствувам дека треба да го впериме прстот кон одреден работодавач, но слушнав за некои праведни работодавачи кои доаѓаат од скандинавските компании кои работат во Србија, на пример,

кои покажаа дополнителна заштита и поддршка за здравјето и безбедноста на своите вработени. Жал ми е што изјавувам дека немам многу светли примери за споделување, посакувам да имав поразличен одговор. Оваа пандемија ги остави сите зашеметени и збунети, а алчноста беше зависен фактор кој имаше влијание во многу индустриски сектори.

Колку синдикатите во регионот беа вклучени во изнаоѓање на решенија во секоја од државите?

Синдикатите беа доста активни - тука главно се осврнувам на Србија, Хрватска и Босна и Херцеговина, од каде што редовно бев известувана за новости. Дали се пронајдоа решенија - за ова не сум сигурна. Но, синдикатите имаа многу активна година полна со консултации, внатрешни реформи и создавање коалиции. Имаше неколку иницијативи на регионално ниво, декларации, коалиции, партнерства - сите поврзани со правата на работниците за време на пандемија и достоинственото работење.

ТЕКСТИЛИЈАДА 3

Култура од, култура за, култура со текстилните работници/чки

ЕДИНСТВОТО НА СИНДИКАТИТЕ И ГРАЃАНИТЕ ЈА НОСИ ПРОМЕНАТА

Автор на текстот: Соња Стојадиновиќ

Глобалната криза со КОВИД-19 не ја заобиколи ни Македонија, ниту здравствено, ниту економски. Ако глобалната економска криза од 2008 година не влијаеше силно врз македонската економија, сега состојбата е спротивна. Како и сите држави, така и Македонија презема конкретни економски мерки за заштита на стопанството, но како и секогаш до сега, на сметка и на грбот на работникот.

Во очи на светскиот празник на работникот, 1 Мај, во рамките на пакетот економски мерки донесени од Владата, беше предвидена дозвола на отпуштање на работници за фирмите кои ќе земат финансиска помош од државата. Сега веќе бившата министерска за финансии, Нина Ангеловска изјави дека фирмите ќе може да отпуштаат до 15% од своите работници. Оваа ноншалантна изјава беше само уште еден шамар за работниците во Македонија, кои и пред кризата се бореа за гол живот и опстанок. Сепак, ни синдикатите ни граѓанските организации не останаа неми слушатели и поддржувачи на оваа срамота. Со своја реакција и притисок врз Владата излегоа Сојузот на синдикатите на Македонија (ССМ), Конфедерацијата на синдикални организации на Македонија (КСОМ), Независниот академски синдикат (НАКС), Самостојниот синдикат на новинари и медиумски работници (ССНМ), Синдикатот на културата на Република Македонија (СКРМ), Синдикатот на македонската дипломатска служба (СМДС), Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, Здружението на граѓани „Гласен Текстилец“, Левичарското движење „Солидарност“, ЈАДРО - Асоцијацијата на независната културна сцена, Здружението на граѓани „Прес ту Егзит“ Скопје и Асоцијацијата „Контрапункт“.

Оваа јавна реакција предизвика ретерирање на Владата, повлекување на уредбата која дозволува и отпуштање на работниците, повикување на синдикатите и здруженијата на средба со

Владата со цел да се усогласат уредбите со потребите на работниците. Сепак, без преземање на одговорност на бившата министерска за финансии, бидејќи бизнис-заедницата имаше потреба да ги заштити своите интереси и своите извршители.

Здружени, синдикатите и граѓанските организации издадоа „Првوماјски проглас“ во кој јасно ги поставија своите барања за заштита на работниците во време на криза. Со прогласот се побара да не се дава финансиска поддршка на фирмите кои ќе отпуштат работници, да им се овозможи паричен надомест на работниците кои по своја волја го напуштиле работното место, платите да не се намалуваат на повеќе од 20%, да се заштитат прекарните работници и работнички, да се забрани пресметување на камати за време на кризата, инспекторатите повеќе да ги штитат работничките права. Дел од списокот на барањата на овој проглас беше и воведувањето на прогресивен данок, нешто што е трн во око на македонските капиталисти и квазилевичарската влада.

За фарсата на техничката влада која ја водеше државата на почетокот на корона кризата да биде поголема, третиот

пакет економски мерки покажа дека како и секогаш, неговото величество - капиталот е на прво место. Пакетот мерки предвидуваше повеќе пари за фирмите отколку за работниците, исто така ја промовираше ситно популистичката платежна картичка за чија реализација Владата ниту тогаш, ниту подоцна не беше транспарентна како ја воведо. Ова замајување со картичките ги дискриминираше сите невработени бидејќи Владата не ги зеде предвид сите невработени, туку само извлече пашален список од Агенцијата за вработување и хаотично ги раздели картичките додека имаше пари.

На овие пашални и површни мерки здружените синдикати и организации реагираа пак јавно вршејќи притисок врз Владата сериозно да пристапи кон заштита на работниците и економијата, а не да воведува површни и краткотрајни популистички мерки. Во бурата на реакции и состаноци со Владата, некаде по пат се изгуби поддршката од Сојузот на синдикатите на Македонија, со тоа фрлајќи сенка врз очекуваното независно дејствување на ова тело. Борбата со Владата за заштита на работничките права изгледаше како влечење за раков на заштитникот кој не сака

да си ја врши својата работа. Врвот на некомпетентноста на Владата беше откривањето на злоупотребите на финансиите за поддршка на фирмите за исплата на плати. Синдикатите и здруженијата пак реагираа барајќи кривична одговорност за сите фирми кои злоупотребиле субвенции, но одговорот на УЈП беше млак, со изговор дека ќе им дадат време на фирмите да ги исплатат финансиите.

Сепак, здруженоста на синдикатите и граѓанските организации го даде својот плод. Како и секогаш до сега, се покажа дека секоја влада ги врши своите обврски кон граѓаните исклучиво кога е под притисок на здружени граѓани кои не попуштаат во барањето на тоа што е нивно. Само гласното барање и вршење притисок води кон резултати. Иако тоа од еден аспект е позитивно, негативен е фактот дека треба да се врши притисок врз институциите да си ја завршат работата за која се платени од граѓаните.

Долг е патот до цврсто и функционално општество во кое работникот е заштитен и вреднуван, но алатката за достигнување на целта е тука. Реакции, притисок, гласност, критика, тие даваат резултат.

Соња Стојадиновиќ, дипломиран политиколог и активист на левичарското движење Солидарност

ИНТЕРВЈУ

Интервјуто го водеше: Гласен Текстилец

Самоил Стојановски

актер во велешкиот театар „Јордан Хаџи
Константинов - Џинот“СВЕТОТ ДУРИ И НЕСВЕСНО,
НЕ ЗНАЕЈЌИ ВРЕСКА ЗА КУЛТУРА

Незанимавањето со работата која ја сакаш ти раѓа чувство на ампутиран екстремитет – го немаш и повторно боли. Неприсуството на сцената, на колегите, публиката... веќе одамна те глочка како камче во чевел. Понекогаш и депресивно удира чувството на бескорисност.

Сите се соочуваме со нешто ново и непознато. Многу работи во приватниот, но и во професионалниот живот се сменија. Како Вие би ја опишале 2020 година, со какви предизвици се соочивте Вие како уметник?

Припаѓам на професија која е сакана од луѓето кои се занимаваат со неа, професија која за кратко време од почетокот на занимавањето со неа влегува во крвотокот, станува зависност, потреба. Станува нешто како

вдишување свеж воздух наутро. Незанимавањето со работата која ја сакаш ти раѓа чувство на ампутиран екстремитет – го немаш и повторно боли.

Неприсуството на сцената, на колегите, публиката... веќе одамна те глочка како камче во чевел. Понекогаш и депресивно удира чувството на бескорисност.

Ние од Театар „Џинот“ - Велес се обидовме и реализиравме еден проект на т.н. театар во изолација со наслов „Тој и таа“ кој публиката може да го види на интернет-страницата teatarveles.mk, но тоа ни е само компензација. Имавме процес на изработка, но тоа никако не може да го компензира живеењето на сцена во комуникација со публиката.

Дефинитивно, долго ќе

ја паметам годината која треба да се заборави. Ќе ја викаме веројатно „онаа“ година, можеби и „годината која не треба да се брои“.

Со кои рестрикции во време на пандемија се соочи театарот како уметност, но и како институција? Дали имаше

намалување на плати, губење на работни места, какви беа реакциите на СКРМ во кој членувате?

Покрај жигосување со неработење имаше разни предлози за рестрикции, но од многу причини не дојде до нив. За среќа, немаше рестрикции во губењето работни места. Немаше ниту намалување на плати, и покрај тоа што и како фела и како синдикален, бевме сложни на

отстапки во корист на државниот фонд за борба против КОВИД-19, но под одредени услови кои немаше да ги погодат оние со пониски приходи. Останатите збиднувања (по одлуките на Уставен суд) се приказна за себе.

Посебен силен удар секако доживеа независната продукција, оние кои вадат за живот од она што ќе го сработат. За нив можеше и треба да се изнајде некој модус.

Дали вие како дел од новиот независен Синдикат имавте одредени барања од Владата и самото Министерство за култура? Каков треба да биде третманот на културните работници во еден ваков период?

Да не претеруваме со барање третмани. Да се стремиме кон барање модуси за да почнеме да функционираме. Чинам, има време за многу дискусии, барања, борби... откако ова ќе заврши.

Каде ја гледате улогата на Министерството за култура во еден ваков тежок период за сите културни работници, а најмногу актерите кои сè уште не можат да се вратат на своите работни места?

Министерството за култура е сепак една бирократска институција која главно се грижи за тековно функционирање на нештата. Она кое е во состојба сега да го прави е да биде во постојана комуникација со Министерството за здравство и телата задолжени за јавното здравје во барање и изнаоѓање модуси на функционирање на културните дејци. Од петни жили да се најдат протоколи, возможни начини на работа на единствениот широко познат македонски бренд – културата.

Во lockdown периодот многу локали, објекти се затворија, театрите не беа поштедени. Со олабавување на мерките многу од нив се отворија, но клучот на вратата од театрите остана затворен, протокол за работа на истите сè уште нема. Дали има најава за изготвување на таков протокол или сè уште се молчи?

Секако за тоа се надлежни други кои веројатно (и верувам) дека добро си ја знаат работата.

Речиси половина година како актерите не стагнале на даските што живот значат.

Што тоа значи за еден актер и еден културен работник? Како театарот ќе се приспособи кон новото нормално? Дали можете да замислите претстава во која актерите носат заштитни маски и ракавици?

Наведов на почетокот – одземен ни е воздухот, смислата на живот.

Не знам (можеби и не сакам да прифатам) што е тоа или што би било „ново нормално“. Посебни протоколи за жива уметност веќе прават тоа да не е уметност. Повеќе сакам да размислувам во правец на поскора нормализација. Можеби е тоа моја линија на помал отпор, но тоа сум.

Многу театри ги пуштија своите изведби online, додека Велешкиот театар излезе со нов концепт, односно режираше и пушти во етер кратки епизоди за животот во карантин, серијалот „Тој и таа“. Дали можете да ми кажете нешто повеќе за овој проект, вашето искуство и дали верувате дека пандемијата води кон тоа сè повеќе да ја вклучиме технологијата во театарот?

„Тој и таа“ е адаптирана верзија на нешто што можеше да биде театарска постановка. Кога првпат ни јавија дека нешто ќе работиме – се изразувавме како мали деца. Имавме онлајн договори, подготовки, проби и тоа даде извесна доза на ангажираност на полето кое

го сакаме. Беше за сите нас нешто ново, нè мобилизира околу целта да направиме нешто убаво. Сепак, бидејќи се работеше за збир од сцени во форма на дуодрами, и покрај засилената онлајн комуникација со партнерот со цел на што поголема компатибилност за поединечните одвоени работи да станат целина, огромно беше чувството на недостаток на директна комуникација. Нашиот театар посебно го краситимската игра, ние сме екипа и овој начин на функционирање (мене лично) ми беше нешто во стилот „тоа е, ама не е тоа“.

Се согласувам со вклучување и експериментирање со нови технологии и слично, но веројатно многу поголем предизвик ќе ни беше ако во меѓувреме не бевме хендикепирани со големата пауза од нашето првенствено функционирање.

Во карантинот бевме сведоци на „мини концерти“ на балкони, деновите ги поминувавме со добар филм, добра книга, онлајн претстава. Слободното време главно се пополнуваше со уметност. Дали верувате дека светот стана посвесен за важноста на културата во нашето секојдневие? Возможен ли е карантин без култура и уметност, како би се соочиле со пандемијата без Вас,

уметниците?

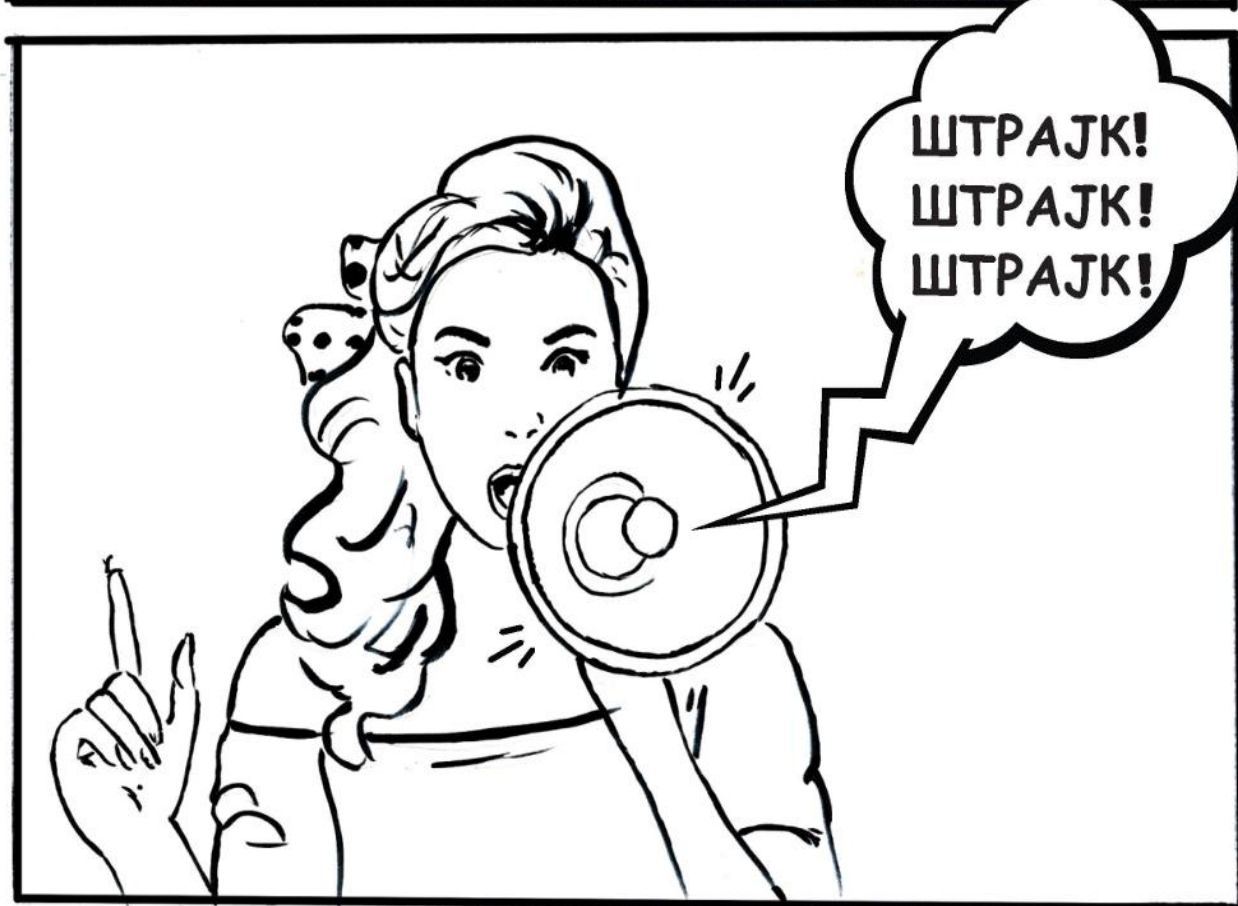
Културата во која било форма е присутна. Дури и тогаш кога луѓето не се свесни дека ја конзумираат. Таа е основата на она што сме. Посебните околности сигурно раѓаат потреба кај луѓето да постои нешто кое одвреме-навреме ќе им го исполни времето со нешто различно од присилната. Вниманието строго насочено кон карантинот на пример, може да доведе до лудило. Културните настани во кој било облик се најсилниот двигател на ангажирање на свеста кон друга цел, различна од монотонијата на (усиленото) секојдневие. Светот дури и несвесно, не знаејќи вреска за култура. Тоа било така отсекогаш. Од тажаленките по погреби, преку оди на радост, преку глорифицирање на херои, митови, настани, отсекогаш, засекогаш и за сите намени. Културата е универзално прибежиште и многу често сламка за спас и опстојување.

Ние сме она кое нè создала нашата култура, траеме заради траењето на културата.

Некогаш, не толку одамна, луѓето се поделија на нации, подоцна на економии итн. Единствената вистинска припадност е всушност тоа која култура ме создала и одржала. Таа е центар на постоењето и затоа бара посебен однос и почит.

потсетување на делови од првиот број на стрипот

СУПЕР ТЕКСТИЛКА

КАКО ПОМИНУВА ВРЕМЕТО И ОПАСНОСТА РАСТЕ, СКЕПТИЧНОСТА ИСЧЕЗНУВА

Колумна на текстилна работничка позитивна на корона вирусот

Кога започна сè можам да кажам дека на пандемијата, вирусот и сите новини околу тоа гледав како интересна тема за разговор, бидејќи, да бидам искрена, не верував многу во тоа дека постои. Како што вирусот се ширеше и се појави и кај нас, таа скептичност почна полека да се губи, но не бев во паника и не стравував дека нешто ќе ми се случи. Сепак работите се сменија кога во фирмата се појави првиот случај, штом разбравме за тоа почна да не фаќа паника и страв. Едноставно сите бевме потенцијални нови случаи, а не постоеше начин да се заштитиме, да го избегнеме контактот. Автобусите беа полни и сите меѓусебно коментиравме дека најдобро е да не пуштат на принуден одмор веднаш за да се спречи понатамошно ширење на вирусот, но никој не го кажа тоа на директорот од страв. И така бројот на нови случаи се зголемуваше и сè повеќе колешки покажуваа симптоми од ден на ден. И веќе не ти е сеедно, дома имаме семејства и си велиш што ако дома го однесам, ти станува мисла и опсесија. Немаш симптоми, но секојдневниот контакт со колешки, делиш работа, заедно одите на јадење, во автобусите стееднато друго, не едноставно и те става на мисла. Наутро одиш натаму, знаеш дека одиш во устата на жариштето и ти се трча за назад.

Еден ден додека бев втора смена ми се јавија да ме известат дека нема да одиме на работа, но веќе беше доцна бидејќи имаше многу заразени, нè известија за денот и часот за тестирањето на сите вработени и наше остана само да чекаме.

Не можам да кажам дека премногу сериозно го сфатив тоа, но од денот кога нè тестираа целото тоа исчекување на резултатот ми влеваше немир. Јас како и секој родител и како секој човек се плашев за луѓето околу мене ако во случај сум позитивна, не сакав никому да го пренесам вирусот, бидејќи како што имаше на вести секој

различно реагира на него. Се разбира најмногу се плашев за моите деца, не сакав ништо да тие претрпат, иако читав дека кај нив формите се најблагии.

Чекањето е многу тежок период, бидејќи не знаеш и си замислуваш секакви сценарија, се измачуваш повеќе психички отколку физички, но заврши кога ми се јавија и ми кажаа дека сум позитивна. Она што никој не сака да слушне. Најпрво не ми беше за верување, бидејќи немав никакви симптоми, ниту еден од она што сум прочитала или слушнала, бидејќи кога вирусот е блиску пребаруваш на интернет и се обидувааш да останеш најточно информиран. Но и покрај тоа тестот беше позитивен и останав во изолација. И како да не беше доволно, затворени дома, внимавајќи да не го пренесеме вирусот на друг, на врвот на тоа беа и секојдневните коментари на социјалните мрежи за вработените од нашата фирма. Сите нè ставаа на куп и коментираа за сите заедно, ако една не ги почитувала препораките за сите останати се зборувааше лошо, иако јас и не обротив многу внимание. Сепак таквиот став на нашите сограѓани не ни беше поддршка, ние не се заразивме по наша желба, бидејќи да останевме дома веднаш може и немаше да има толку позитивни случаи. Се заразивме бидејќи продолживме да работиме во фабриката која стана жариште, не го донесовме тој вирус од дома како што нè третираше градот, туку го добивме во таа фабрика.

Секојдневно бевме во контакт со матичните доктори, тие ни кажуваа како да постапуваме, што да пиеме, ни беше забрането да контактираме со кого било, дури и семејството.

Секој ден ни доаѓаше контрола, полиција и тие нè проверуваа дали сме дома и нè предупредуваа дека не смеете да излегуваме надвор.

Затворен во четири зида, времето не минува, еден ден ти е како една вечност и на која социјална мрежа и да отвориш пак е истата тема, сите за тоа зборуваат и уште повеќе ја отежнуваат ситуацијата.

Првото излегување по изолацијата беше за да правиме контролен (прв) тест, а по два дена правевме втор тест. И пак следуваат макотрпните моменти на исчекување, тогаш кога секакви сценарија можеш да си замислиш и ти мислиш дека ќе излезеш од дома, се јавуваш да прашаш за тестовите, очекуваш добри резултати, а тие ти кажуваат дека и двата теста се позитивни. Повторно! Повторно изолација, повторно страв за најблиските, повторно вечност. Можам да кажам дека тоа не ме исплаши лично, бидејќи немав никакви симптоми, никогаш не почувствував ништо, но целиот тој страв од пренесување на некој друг, самата помисла дека можеш да го пренесеш некому кој нема да реагира најдобро како и седењето дома повторно во изолација не може да те остави рамнодушен.

Она што го направивме со поголемиот дел од колешките кои исто беа позитивни беше една импровизирана група за поддршка на месинџер каде што си бевме поддршка една на друга, си разменувавме искуства и разговаравме. Некои од нив се пожалија дека го изгубиле чувството за мирис и вкус, некои се жалеа на брзо заморување и на потешкотии со дишењето, но ниту една немаше посериозни импликации и тоа е она на што

се радувавме и нè одржуваше позитивни. Сите се грижевме за најблиските, бидејќи мајка ко мајка повеќе мисли на своите деца отколку на себе и најважно ни беше тие да се добро. Иако и за нив ова беше тешка ситуација, сепак ми даваа поддршка, всушност тие ми беа најголемата поддршка и најголемиот извор на позитивна енергија низ целиот тој процес.

По десет дена ми закажаа предконтролен тест и чекав два дена, ама имав некое чувство дека ќе биде негативен. Кога ми засвони телефонот утрото во осум часот и го видов бројот, телефонот ми падна од раце од возбуда. Се јавив и чекав да ми кажат дека тестот е негативен и кога го слушнав тоа како некоја тежина да снеса од мене и уште истиот ден ме испратија на тестирање.

Од радост не знаев што да правам, ги известив моите и во 11:30 часот бев на тестирање за четвртиот контролен тест. Кога и тој излезе негативен како да се ослободив, бесценето е чувството дека можеш повторно да ги видиш најблиските и ниту една технологија не може да го замени нивното присуство. Бев пресреќна.

Чувството на слободата можам да кажам дека е бесценето. Внимавајте, за да можете секој ден да ја имате слободата и да не треба да бидете изолирани. Никому не му посакувам да го закачи вирусот бидејќи никогаш не се знае како ќе реагираш на него, секој ден слушаш за бројка на заразени и починати и тоа дополнително те опседнува додека си затворен дома сам, затоа мијте раце и останете здрави.

ТЕКСТИЛИЈАДА НИЗ ГОДИНИТЕ

2017

Култура за, култура со, култура од текстилните работници/чки

2018

Преку културата и уметноста до социјален дијалог

2019

Позитивни примери од регионот – синдикати, организации и институции здружени за подобри работнички права

Изданието на весникот ТЕКСТИЛЕЦ е авторско дело на здружението на граѓани на текстилните, кожарските и чевларските работници, Гласен Текстилец - Штип

Издавач:
Здружение на граѓани на текстилните, кожарските и чевларските работници
ГЛАСЕН ТЕКСТИЛЕЦ-ШТИП

Изданието на овој број е уредено од:
Кристина Ампева (Гласен Текстилец)
Денис Ампев (Гласен Текстилец)
Александар Арсовски (Гласен Текстилец)
Ивана Грозданова (Гласен Текстилец)

Уредничка поддршка:
Ивана Грозданова

Фотографии:
Александар Арсовски, Денис Ампев

Визуелно уредување:
Александар Арсовски

Благодарност до:
Активистите од Гласен Текстилец, сите оние кои дадоа изјави, интервјуа. Посебна благодарност до анонимните работнички коишто дадоа голем придонес во обезбедувањето на содржини на ова издание.

Ова издание на ТЕКСТИЛЕЦ е посветено на текстилните, кожарските и чевларските работници/чки во нашата држава

Тираж: 500 примероци

ISSN 2671-3241